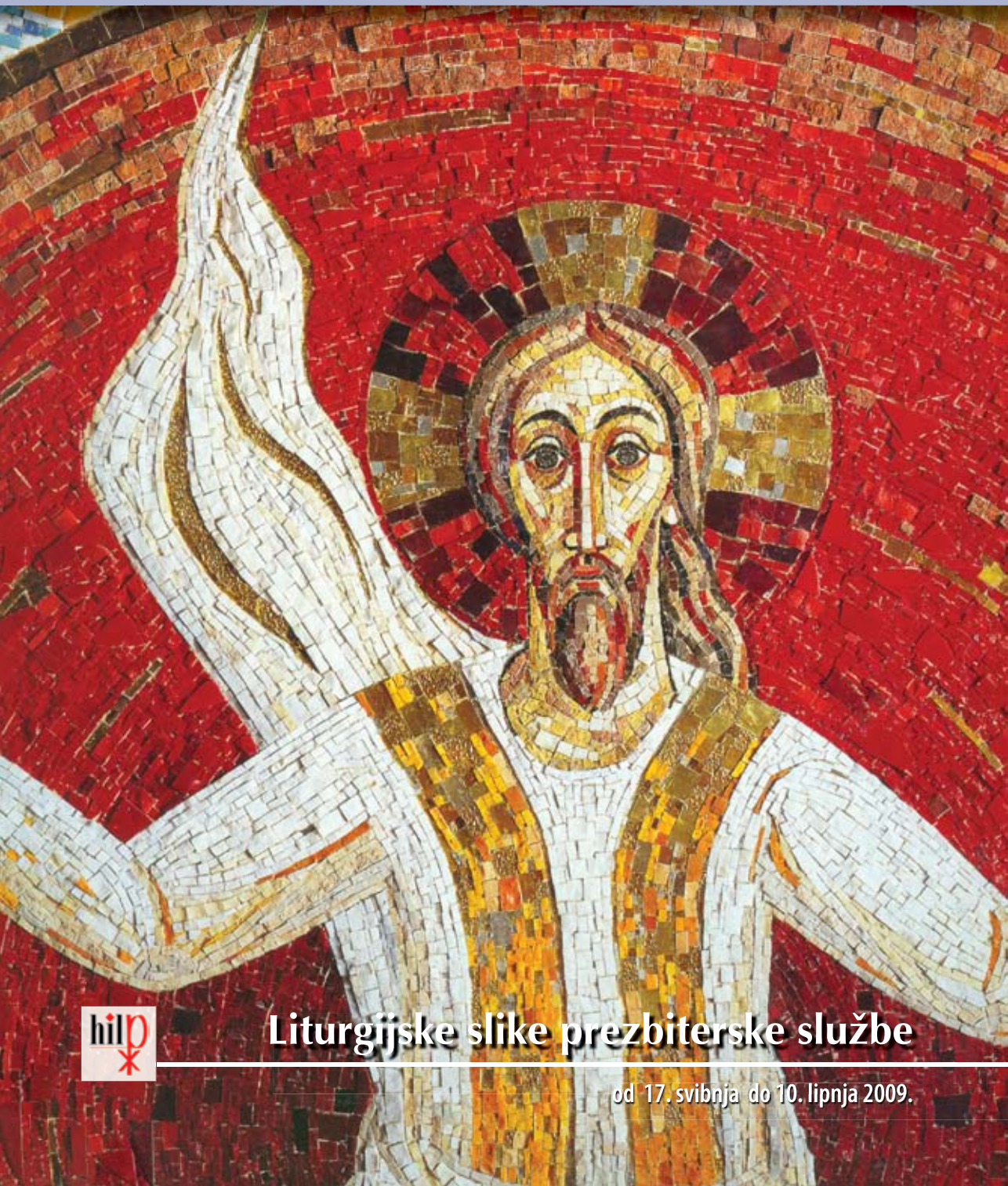


5
2009

liturgijsko-pastoralni list
živo vrelo

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • god. XXVI. • cijena: 13 kn



Liturgijske slike prezbiterske službe

od 17. svibnja do 10. lipnja 2009.

2009 **5**

ISSN 1331-2170 – UDK 282
Živo vrelo

God. XXVI. (2009.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Ante Crnčević

Uredničko vijeće:
Petar Bašić, Ante Crnčević,
Ivan Čurić, msgr. Ivan Šaško,
msgr. Antun Škvorčević,
Ivica Žižić

Predsjednik uredničkog vijeća:
msgr. Antun Škvorčević

Uredništvo:
Ante Crnčević, Ivan Andrić,
Gabrijela Miličević

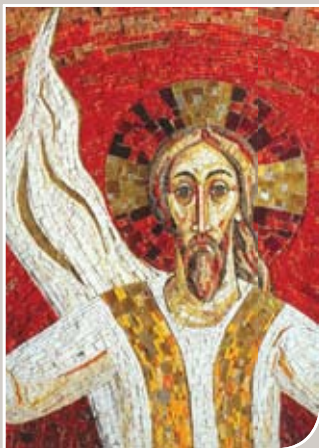
Grafička priprema:
Tomislav Koščak

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Kaptol 26
10000 ZAGREB

Telefon: 01 3097 117
Faks: 01 3097 118
e-mail: hilp@zg.t-com.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

Krist – Svećenik (M. Rupnik, 2000.)



urednikova riječ

1

- ☐ Svećeništvo – dar zajednici vjernika

naša tema: liturgijske slike prezbiterske službe

2

- ☐ Slike svećeništva u obredu
ređenja prezbitera, I. Žižić
- ☐ Slavlje 'mlade mise', I. Šaško
- ☐ Prezbiterska služba i duhovnost, A. Crnčević

otajstvo i zbilja

18

Biblijska razmišljanja: S. Slišković, A. Crnčević,
I. Raguž, Ž. Tanjić, I. Šaško

- ☐ Šesta vazmena nedjelja
- ☐ Uzašašće Gospodinovo
- ☐ Sedma vazmena nedjelja
- ☐ Pedesetnica. Duhovi
- ☐ Svetkovina Presvetoga Trojstva

u duhu i istini

38

- ☐ Glazbeni prilog: B. Juračić, S. Grgat
Otpjevni psalmi za Sedmu vazmenu nedjelju
i Svetkovinu Presvetoga Trojstva

trenutak: pisma čitatelja

40

- ☐ Liturgijsko ruho i redovničko odijelo

Svećeništvo – dar zajednici vjernika

Prezbiteri, koji u zajedništvu s biskupima tvore ministerijalno svećeništvo Crkve, nositelji su odgovornosti i brige za liturgijski život povjerenih im zajednica, a što se osobito očituje kroz službu naviještanja evanđelja i predsjedanja liturgijskim slavljinama. Odgovornost za liturgijski život zajednice vjernika nadilazi brigu za redovitost liturgijskih slavlja i za njihov izvanjski sklad. U liturgiji kršćanske zajednice ogleda se životnost njezine vjere, njezina unutarnja povezanost, uređenost, raznolikost službā, upućenost prema potrebima, spremnost za svjedočenje Krista među ljudima...

Na svetkovinu Presvetoga Srca Isusova, 19. lipnja 2009., papa Benedikt XVI. otvorit će »svećeničku godinu« u kojoj će svećenici raznim inicijativama i pothvatima nastojati obnavljati i produbljivati svoje poslanje u Crkvi. Trostruka služba – poučavanja, posvećivanja i vođenja zajednice – koja im je povjerena, ističe Papa, najprije je *dar* a tek potom zadaća, i više je udioništvo u Kristovu životu negoli vlast. Samo u pomirenosti i prožetosti služenja i službe, vršene u Crkvi, očituje se istinitost prezbiterskoga dostojanstva. Bit prezbiterata neodvojiva je od biskupske službe jer prezbiter u vršenju svoje službe participira u pastirskoj službi biskupa, ali je prezbiterat jednako tako nerazumljiv bez uočavanja njegove tijesne povezanosti sa zajednicom vjernika. Krist je temelj, a zajednica vjernika, pridružena Kristu, smisao prezbiterske/svećeničke službe.

Nakon raspravā o zajedničkomu ili općemu svećeništvu vjernika, ponuđenih u prošlom broju Živoga vrela, u ovome broju, raspravljajući o liturgijskome identitetu prezbiterā, otvaramo tematiku ministerijalnoga svećeništva u Crkvi. Mogući su različiti pristupi u razmišljanju o prezbiteratu i svećeničkoj službi. Svjesno smo odabrali samo jedan vidik – onaj liturgijski, vidljiv ponajprije u liturgiji prezbiterskoga ređenja. U isprepletenosti različitih 'duhovnosti' koje danas oblikuju život Crkve nipošto ne bismo smjeli zaboraviti duhovnost koja izvire iz spasenjske združenosti Krista s Crkvom u njezinoj liturgiji. Tako i liturgija prezbiterskoga ređenja može biti nadahnuće – ali i 'korektiv' – za življenje »prezbiterskoga dostojanstva« i svećeničke duhovnosti. Slavlja »mladih misa« stoga su prigoda za pružanje istinite slike o svećeničkoj službi i poslanju u Crkvi.

Urednik

Slike svećeništva u obredu ređenja prezbitera

Sakramentalna estetika jedne preobrazbe

Ivica Žižić

Svećeništvo viđeno iz obreda svećeničkoga ređenja zorno zrcali ne samo crkveno ustrojstvo, apostolski kontinuitet i duhovnost svećenika, ali i posvećenu milosnu darovanost ređenika po sakramentalnom činu kojim svećenici biva-ju zahvaćeni, prožeti i preobraženi. Obredne slike iz liturgije ređenja zrače lik svećenika kao slavitelja vjere. Otajstvo svećeništva, dakle, biva sadržano, obuhvaćeno i realizirano crkvenom formom vjere, čija se euharistijska narav neprestano nalaže kao stil, forma i srž svećeničkoga življenja.

U sakramentalnome slavlju prema otajstvenoj Kristovoj prisutnosti gravitira identitet Crkve u cjelini kao i identitet svakoga pojedinog vjernika. Ono što vjernici jesu razabire se u bogoslužju Crkve, njime biva posredovano i njime očitovano. I ono što Crkva u cjelini jest biva objavljeno svezama otajstvenih odnosa. Zagledajući se u Otajstvo Krista, Crkva se ogleda u svojoj biti i daje drugima vidjeti što ona jest. Stavljaajući se u službu unutar 'službe Božje' Crkva se oslobađa iskušenja da 'gleda samo u sebe' ili da pokazuje samo jedan vid svoje zbiljnosti. Budući da je u bogoslužju Kristova nazočnost ona koja 'daje vidjeti', zrcalna igra bogoslužnog svetkovanja odvraća pogled od nas samih i upravlja ga Onome u čijem se svjetlu bistri prava istina: izručenost čovjeka i zajednice Crkve Bogu po Kristu u preobrazbenoj snazi Duha Svetoga. Liturgijska slavlja, stoga, nisu drugotni izraz vjere Crkve, ili tek sredstva izražavanja crkvenog identiteta, već žarišta odnosa s Kristom iz čije snage izvire i u čijem se svjetlu prepoznaje bit Crkve i bit svakoga pojedinog vjernika. Slike sakramentalnoga bogoslužja tako ne zaustavljaju pogled na 'materijalnosti znaka', niti priječe pristup zbiljnosti Otajstva, nego unose u njegov događaj razastirući svu njegovu istinu.

Zrcalna igra otajstva vjere

Zrcalna igra slika sakramentalnoga događaja trajno je ucijepljena u dijalog između vidljivoga i nevidljivoga. U biti, svaka je liturgijska slika očitovanje nevidljivoga. Njezina je transparentnost protkana tkivom simbolâ u čijem se okrilju zbiva Bogo-ljudski dijalog kao odnos privrženosti, uzajamnosti – vjere. Zbog toga se te slike nikada ne daju iscrpiti u konačnoj perspektivi. One trajno žive od dinamizma objave te se ne iscrpno prelama-ju liturgijskim činima odražavajući svu zbiljnost čovjekove zatečenosti u milosnom okrilju Otajstva.

Zrcaleći istodobno preobrazbenu otajstvenu nazočnost i čovjekovu otvorenost tome zahvaćanju, slike liturgije nadilaze 'predodžbe', a uviru u iskustvo oče-vidnosti istine događaja. Tragom liturgijske estetike slike svećeništva, o kojima se govori u ovome prilogu, postaju jasnije i raskrivaju predani odnos, koji je u isti mah preobražavajući. Budući da je taj odnos smješten u srce čina vjere, slike svećeništva objavljuju sakramentalnu preobrazbu vjernika u Otajstvu Kristova svećeništva. Svećeništvo viđeno iz obreda svećeničkoga ređenja zorno zrcali ne samo crkveno ustrojstvo, apostolski kontinuitet ili pak duhovnost svećenika, nego i po-

svemašnju milosnu darovanost ređenika po sakramentalnom činu kojim svećenici bivaju zahvaćeni, prožeti i preobraženi. Obred ređenja u tome se smislu ne zaustavlja na liku kandidata, nego s njima, *kroz* njih i *preko* njih obznanjuje Otajstvo milosne razmjene.

Budući da je svaki liturgijski čin otkan od Bogo-ljudskog dijaloga, i sâm čin svećeničkoga ređenja valja razumijevati u prvom redu kao prihvaćanje otajstva Kristova čina u povijesti vjernika i Crkve. To ujedno znači da ga treba gledati u redu pridruživanja Kristovu djelu, njegovu Tijelu (euharistijskom i crkvenom) i njegovu poslanju (kao proroka, svećenika i kralja). Biti *pozvan* imenom, biti *izložen*, *predan* i *objavljen* četiri su 'okvira' liturgijskih slika svećeništva. Kroz njih se, naravno, ne iscrpljuje sva teologija svetoga reda. U okviru ovoga razmišljanja ne smjeramo ni za detaljnim iščitavanjem bogatih euholoških tekstova liturgije ređenja. Ovo kratko razmišljanje, pod vidom 'estetike preobrazbe', kanimo posvetiti zrcalnoj igri otajstva kroz slike izdvojene iz obrednih obrazaca ređenja prezbitera.

Biti pozvan

Uz uobičajenu konstataciju da je biti svećenik 'stvar poziva', odnosno 'zvanja', valja pridodati ništa manje važnu činjenicu da biti svećenik znači *biti pozvan imenom*, a potom i *odabran* u sakramentalnom slavlju ređenja. Naime, slijed obreda svećeničkoga ređenja svoj prvi trenutak pronalazi upravo u slici zvanja i odabranja. Poziv upućen kandidatima, upit o dostojnosti, a zatim prihvaćanje kandidata od strane biskupa i Crkve rječito govore o naravi pozvanosti kandidata. Njihovo očitovanje, naime, ne kazuje 'vlastiti izbor', nego kroz njih i preko njih obznanjuje da ono dolazi od drugih i Drugoga. Stoga je i samo mjesto koje kandidati zauzimaju u tome činu – između biskupa i zajednice – znakovito ne samo jer ukazuje na njihovo 'prijelazno' stanje, nego i jer pokazuje njihovu izručnost Kristu i Crkvi.

Ako je ime prvi identitetski znak, a glas prvi simbolički čin (C. Sini), logično je da poziv zahvaća sve od početka i zaokružuje u cjelinu osobnost kandidata. Homilija ga ima unijeti u

kontinuitet objave i sakramentalne predaje Crkve. U njihovome će svjetlu potom uzmoći preuzeti obveze koje proizlaze iz poziva i poslanja. Živa je riječ poziva i odgovora, tumačenja i obećanja ona u kojoj se sabire smisao da bi se pretočio u geste. Oslovljenost kandidata već je u sebi gesta, čin kojim kroz imena i odgovore zbori Riječ. Dijalog poziva u svjetlu prethodno naviještene Riječi, a potom i u njezinom homiletskom razlaganju, ima za cilj 'upisati' ređenike u objavu u kojoj Bog stvara imenujući (*Post* 1,3-10), poziva imenom (*Mk* 3,14) i u Imenu spašava (*Fil* 2,9).

Budući da ime kazuje samu osobu i njezin identitet te sabire njezinu bit, obredno oslovljavanje čin je dohvaćanja kao što je obredni odgovor – »Evo me« – čin prihvaćanja. Iako uvod-

»Biti pozvan« stoji u začetku svećeničkoga služenja u Crkvi. Svećeništvo nije »izbor zvanja« nego odgovor na jedinstveni Božji poziv u Crkvi.



ni obredi ređenja mogu izgledati kao 'staleška inicijacija', posebno glede na izgled vazalskog čina polaganja ruku u biskupove ruke i obećanja poslušnosti, on je duboko protkan slikom uzajamnosti. Ta uzajamnost najprije proizlazi iz poziva na vjeru, te iz poziva na služenje, a potom se konkretizira u svezama crkvenog jedinstva. Prihvaćajući poziv i poslanje, ređenik preko svih obećanja preuzima na sebe odgovornost da bude prostor očitovanja i ostvarenja Božje ljubavi. No, to će moći ostvariti tek kad bude sakramentalno darovan.

»Obnovi u njihovim srcima Duh svetosti da vjerno vrše službu koju od tebe, Bože, primaju...«



Biti izložen

Uzajamnost, kojom su protakni uvodni obredi, ne ide za očitovanjem horizontalne dimenzije razmjene, nego ističe sâmu neuvjetovanu darovanost. Nesrazmjor Božjega dara i ljudskoga stanja zahtijeva *obrednost poklonstva*. Prostracija je druga slika u kojoj se zrcali milosna predanost vjernika zatečenog u stanju poziva. Prostrti na tlu, ređenici iskazuju potpuno predanje Bogu po prošnjama nebeske i zemaljske Crkve. U sveti red mogu biti uvedeni jedino zazivnom pjesmom zajedništva Crkve, vidljive i nevidljive stvarnosti. Svečana dramatičnost ovoga čina nema za cilj samo izreći čovjekovu pasivnost spram Božje inicijative ili pokazati svojevrsnu 'inicijacijsku smrt' u prijelaznoj dinamici u novo stanje, nego očitovati sveprožimljuću uronjenost u kenotično otajstvo predanja preko kojega biva darovan, a potom i 'uzdignut'. Upravo stoga jer se to predanje ne da izreći riječju, ono se kazuje tijelom ređenika, a u tijelu pjevajuće Crkve očituje otajstvo dara. Prostrtost motivirana suobličenjem Kristu izriče, dakle, potpunu izručenost daru odozgo. Taj dar, naime, može biti primljen samo cjelinom.

Biti darovan

Ako je logika dara ona koja prožima sav sakramentalni život, u kojem Bog po Kristu u Duhu Svetome ne daruje tek poneku milost nego samoga sebe, ređenici se u svjetlu biblijskih figura starozavjetnih svećenika i levita te apostola i učenika (o čemu široko pripovijeda anamneza molitve) pridružuju baštini dostojanstva svećeništva. Uz polaganje ruku biskupa, a potom i čitavog prezbiterija te molitvom nad njima, ređenici postaju dionici svećeništva 'drugoga stupnja' (*secundi meriti munus*). Čin polaganja ruku, kao što sugerira biblijska tradicija, smješta se u red blagoslova, komunikacije ovlasti ili inicijacije u službe, te konačno, uz dar Duha.

Liturgijska tradicija smješta polaganje ruku u *okrilje šutnje* uvezujući ga u duhovsku dinamiku preobrazbe. U tome obrednom procjepu 'silaska Duha Svetoga' dar se izdiže u transparentnosti polaganja ruku. Polaganje ruku nije 'predodžba' tog dara, nego sami dar. Ono je

gestualna epikleza. Stoga, svećeništvo kao dar u činu polaganja ruku biva prepoznato kao 'duhovski događaj' preobrazbe. Budući da u njemu nije položena samo neka vrijednost, niti se daje svesti na posjed, logika je duhovskoga darivanja tvorba trajnih odnosa koji zahvaćaju cjelinu i samo se cjelinom izražavaju. Drugim riječima, baština je dara trajna zbiljnost odnosa u čijoj snazi svećenik *postaje i biva*. Poradi toga duga anamneza molitve ponazočuje biblijske likove. U prvome redu Mojsija i 'sedamdesetoricu' kao prototip *vodstva* prezbitera, potom Arona i njegove sinove, kao prototip dioništva na svećeništvu u njegovom liturgijskom identitetu i, naposljetku, apostole i učenike kao navjestitelje evanđelja. Ove figure, budući da nisu samo uzori, nego odnosi, događaji i naposljetku 'forme' Božjega očitovanja, žele pokazati u koju se tradiciju dara ređenici unose. Budući da se u tim događajima Bog očituje i daje spoznati u svojoj univerzalnoj nakani da spasi čovjeka i uvede čovječanstvo u zajedništvo ljubavi, od prezbitera se očekuje da budu 'propusni' toj milosnoj inicijativi i da u tom duhu prepoznaju svoj identitet. Oni su, stoga, putem tih slika, a u kontinuitetu zajamčenom apostolskom sukcesijom, upućeni biti uzbiljenje Božjega zahvata danas.

Duhovsko posredovanje svećeništva, koje se koncentrira u polaganju ruku i posebno u pneumatološkoj epiklezi nad kandidatima, u njihovom životu postaje stožerna paradigma otajstva združenosti s Kristom. Po njoj i u njoj nastupa sakramentalna preobrazba. Zaređeni biva ju pridruženi prije svega Kristovom proročkom, kraljevskom i svećeničkom dostojanstvu. Time oni i u tijelu Crkve zadobivaju novi 'status' po svojem pastirskom, liturgijskom i navjestiteljskom poslanju.

Biti objavljen

Iz geste i riječi duhovska preobrazba ne prestaje kazivati novo stanje ređenika. U tom pogledu ništa manju važnost ne zauzimaju tzv. 'eksplikativni obredi'. Za razliku od šutljive pozornosti polaganja ruku i zazivne naracije molitve, ovi obredi vrve kretnjama otajstvene preobrazbe. Premda se njihova zadaća vidi u funkciji 'nado-

punjenja', ovi su obredi upravo 'eksplikacija' srca sakramentalne preobrazbe, koji na očevidan način artikuliraju epifaniju 'nevidljivoga'. Zrcalna igra otajstva u tim se obrednim činima prelama u simboličkim gestama odijevanja, mazanja dlanova uljem krizme i cjelova mira. Artikulacija one središnje geste i riječi kroz te čine 'uzdizanja' nema ornamentalnu ulogu pukog izvanjštenja. Svaki pojedini eksplikativni čin smjera objaviti događaj duhovske preobrazbu i time inicirati kandidata i zajednicu u novo stanje njihova bivovanja.

Nesrazmjer Božjega dara i ljudskoga stanja zahtijeva obrednost poklonstva. *Prostracija* je slika u kojoj se zrcali milosna predanost vjernika zatečenog u stanju poziva. Prostrti na tlu, ređenici iskazuju potpuno predanje Bogu po prošnjama nebeske i zemaljske Crkve.

Među prvim 'identitetskim' simbolima svećeničkoga dostojanstva, *ruho* je ono koje ponazočuje status primljen i prihvaćen svetim redom. Odijevanje u obrednom kontekstu daleko nadmašuje funkcionalna značenja. Ono je u svojoj biti *očitovanje*. Jer 'odjeća jamči prijelazak od osjetnog do smisla' (Hegel), ona je svagda očitovanje pripadnosti tome simboličkom redu smisla. Svećeničko ruho tu pripadnost ne samo pokazuje drugima, nego njome i kazuje svijesti i tijelu ređenika da forma svećeništva ima zadaću zaogrnuti sav njegov identitet. Ako je u prostraciji bio izložen, i ruhom će svećenik svagda izlagati Onoga koji je čovjeka 'ogoljenog grijehom' obukao u milosno ruho spasenja.

Pomazanje dlanova svećenika uljem krizme eksplikacija je epikleze izvršene molitvom. Nije odveć pretjerano reći da je ovaj čin 'oduhovljenje ruku' jer je u obrednosti mazanja i zazivnoj pjesmi Duh. Tim izvornim organima odnosa i djelovanja biva povjereno posvećivanje, »osjećanje Duha dok daruje život« (P. Sequeri). Zbog toga je ovaj estetični čin pružanja, doticaja i znaka mirisne krizme pomazanja zazivajuće 'izlaganje' daru Duha da bi potom u svim sakramentalnim činima ruke tkale epikletske



Svećenikov »euharistijski identitet« ne svodi svećenika na slavitelja euharistije, nego ga oblikuje u euharistijskoj formi življenja.

simbole. I pomazane ruke postaju, dakle, očitovanje. Ne samo jer su ruke antropološka jezgra djelovanja, u kojoj prebiva prvi i trajni kontakt sa svijetom i smislom, nego jer Duhom prožete stječu cjelinu svećenikova bivanja i djelovanja. U njima je vidljiv dodir Duha – *prst desne Očeve (digitus paternae dextrae)* koji osvjetljava osjete vjere (*lumen sensibus*).

Predaja darova (*traditio instrumentorum*) – plitice s kruhom i kaleža s vinom – ogledaju svećenikov euharistijski identitet. Nekoć je u njima Crkva prepoznavała sržni čin ređenja. Današnji obred podcrtava uzajamnost svećenika i euharistije. Pritom, opomena – budi svjestan onoga što činiš – jasno naznačuje euharistijski kriterij svećenikova liturgijskog i životnog djelovanja. Uostalom, samo euharistijsko slavlje u koje se uvijek smješta ređenje prezbitera, unosi otajstvo svećeništva u euharistijsku preobrazbu. Isprepletenost euharistije i svećeništva, dakako, ne treba gledati u ponešto tradicionalnoj viziji 'isključivosti' svećeništva, već u jedinstvu ministerijalne forme Crkve kojoj pripadaju i kojoj su darovani prezbiteri.

Konačno, *cjelov mira* još jednom potvrđuje svezu ljubavi svećenika i biskupa i u biskupovom liku svezu ljubavi Crkve (*vinculum caritatis*). Ovim se vezom svih sveza pečati slika uzajamnosti svećenika i Crkve pokazujući da svećeništvo svagda živi od spona utkanih u agapsku egzistenciju zajednice vjere. Vidljivost ljubavi u cjelovu mira transparira vidljivost Krista koji ljubi Crkvu. U tom smislu i *cjelov* je *objava* u svjetlu duhovskog žara srđaca (*infunde amorem cordibus*).

Slavitelj vjere

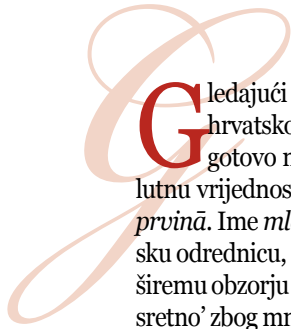
Slike svećeništva iz obreda ređenja sa svom jasnoćom zrače lik svećenika kao *slavitelja vjere*. To je slavlje svetkovanje euharistijskog saveza kojem se oni prvi put pridružuju kao prezbiteri – biskupovi suradnici, zajedničari istog prezbitarija mjesne Crkve. Otajstvo svećeništva, dakle, biva sadržano, obuhvaćeno i realizirano crkvenom formom vjere, čija se euharistijska narav neprestano nalaže kao stil, forma i srž svećeničkoga življenja. Daleko od ideoloških tumačenja 'ljepote' svećeništva, koje pružaju više odgovora negoli pitanja i koje pojmovnim obrascima pokušavaju sabrati razasute fragmente svećeničkog lika razlažući ga kategorijama imanentnih 'funkcija' i transcendentnih 'ideala', sakramentalna estetika koncentrirana se na neuvjetovane *odnose* darovanosti, na geste povjerljive vjere, na crkveno ozračje ministerijalnosti.

Sve su te zbiljnosti u obredu ređenja podjednako otajstvene koliko i dodirljive. Ako je istinito da je svako sakramentalno slavlje otajstveno uzbiljenje otajstva, onda iz toga slijedi da tek kada mu prepustimo svoje poglede, riječi i pokrete, započinje govoriti, gledati i konačno djelovati. Prezbitersko ređenje na ponajbolji način svjedoči o toj otajstvenoj estetici jedne preobrazbe. Svećenik prima samoga sebe kao slavitelj vjere *u i po* slavlju vjere. U toj zrcalnoj igri Otajstva, u liturgijskoj formi vjere kojoj neprestano gravitira identitet svećenika, u prvom redu kao *slavitelja vjere*, ocrtava se Duhom oživotvorena cjelina ispisana pozivom, izlaganjem, darovanošću i objavom. ■

Slavlje 'mlade mise'

Povijesni razvoj i pastoralno-liturgijski elementi

Ivan Šaško



Gledajući samo ime slavlja o kojemu pišem, vidimo da ono na hrvatskome ne progovara 'prozaičnošću' nečega što je *prvo*, gotovo mu dajući mjesto u nekome nizu koji bi otkrivao apsolutnu vrijednost početka ili pak imao kvalitativnu ljepotu i vrijednost *prvinā*. Ime *mlada misa* – premda je bilo koje ime koje nema liturgijsku odrednicu, a veže se uz pojam mise, neprikladno – upućuje prema širemu obzorju od onoga što se pod njim podrazumijeva. To je ime 'nesretno' zbog mnoštva drugih asocijacija koje su zadobile prilično snažne konotacije i utječu na predodžbu o cjelokupnoj svećeničkoj službi. Budući da je teško naći primjeren neologizam koji bi izražavao željeno, koristim postojeće pojmove: *mlada misa*, *mladomisnik*.

Promatrano izoštranim liturgijskim okom, takva misa u liturgijskim obrascima ne postoji. Dakle, 'mlada misa' nije liturgijska vrsta, kategorija liturgijskoga slavlja. U našoj crkvenoj zbilji ona ima obilježje nečega što je *prvo* i nečega što je vezano uz mladost svećenika koji slavi misu. Ono što gubi na snazi je mjesto, odnosno *zajednica* s kojom je slavlje povezano.

Izvorno je mlada misa bila slavlje prve euharistije u i sa zajednicom za koju je svećenik bio zaređen i koja mu je bila povjerena. Tu se može naći utemeljenje motiva 'zaručništva' i 'vjenčanja' unutar mladomisničkoga slavlja.

Analogija sa ženidbenim slavljem postala je naročito snažnom i vidljivom od srednjega vijeka nadalje. Zanimljivo je vidjeti kako je teološka ideja zaručništva i vjenčanja sa zajednicom nestala, ali fenomenologija povlačenja paralela u pastoralnim izražajima ostaje i danas, osobito u kriptorazumijevanju. Ktomu, valja pridodati činjenicu da to slavlje – ne presnažno izraženo – ima obilježje obreda *prjelaška* (*rite de passage*) te – u svakome slučaju premalo vidljivo – obilježje 'inicijacije' u svećeničku službu. U konkretnim oblikovanjima slavlja u prvi je plan redovito dolazilo vrjednovanje svećeništva.

Općenito govoreći o elementima koji se izravno ne tiču misnoga obreda, vrijedi da je u slavljinama mlade mise riječ o krajevnim uredbama i običajima. Odatle uz mnoštvo sličnosti, postoji i bezbroj mjernih i krajevnih različitosti koje je nemoguće iznijeti u kratkim izlaganjima. Ovdje to nije ni potrebno. U nekim obrednim uredbama i rubricističkim djelima postoji razlika između svečanoga i jednostavnoga slavlja mlade mise. Zanimljivo je primijetiti da u doba nakon uspostave sjemeništa u poslijetridentskome razdoblju, postoji običaj da novozaređeni svećenici vrijeme između ređenja i mlade

Naziv 'mlada misa' – premda je bilo koje ime koje nema liturgijsku odrednicu, a veže se uz pojam mise, neprikladno – upućuje prema širemu obzorju od onoga što se pod njim podrazumijeva. To je ime 'nesretno' zbog mnoštva drugih asocijacija koje su zadobile prilično snažne konotacije i utječu na predodžbu o cjelokupnoj svećeničkoj službi. Izvorno je mlada misa bila slavlje prve euharistije u i sa zajednicom za koju je svećenik bio zaređen. Tu se može naći utemeljenje motiva 'zaručništva' i 'vjenčanja' unutar mladomisničkoga slavlja.

mise provedu u bogosloviji, gdje je mladomisnik, pod vodstvom *manuductora* slavio svoje prve mise. Tako je mlada misa bila (i ostala) prva svečano slavljenja misa.

Liturgijski elementi u starini

Rijetki su radovi koji se iscrpno bave pitanjem mlade mise u cjelini. Zbog toga se u ovome izlaganju oslanjam na prilog Hansa Bernharda Meyera koji je skupio relevantnu literaturu i stvorio sažetak raznih prikaza.

Najstariji opis mladomisničkoga slavlja (u Rimu) dolazi iz *Orda* sv. Amanda, iz druge polovine 8. st. (M. Andrieu, *Ordines Romani* 4; *Ordo* 39, 12-25). U tome se opisu kaže da je, nakon mise ređenja, uz mladomisnika svećenik-pratitelj (*presbyter paranympheus*). Latinsko ime sugerira ideju 'djevera'. Oni, zajedno s pratnjom, jašući odlaze od bazilike sv. Petra do njegove titularne crkve u kojoj slavi svoju prvu svetu misu. Pritom ima pravo biti na posebnom sjedištu pored oltara i ima pravo zapjevati himan *Gloria* (prezbiterima je tada to bilo dano samo u vazmenoj noći).

Dopuštenje za prvo misno slavlje u točno određenoj crkvi u srednjemu je vijeku bilo povezano sa suglasnošću mjerodavne crkvene, a

ponekad i svjetovne vlasti. To je povezano s odgojnim mjerama, jer je trebalo ispitima provjeriti sposobnosti svećenika za slavljenje liturgije u vrijeme kada još nije bilo sjemeništa, ali je povezano također s time da se ne bi pokušalo uvećavati materijalne priloge (nastojeći slaviti u većim crkvama) toga dana.

U mnoštvu je slučajeva liturgijski čin bila *večernja* u predvečerje mlade mise. Ta se večernja preoblikovala u klanjanje ili u slavlje pozdrava u crkvi s nagovorom župnika i zahvalom mladomisnika. Često je već u toj prigodi podjeljivan mladomisnički blagoslov (najčešće ne pojedinačni).

Mlada misa u srednjemu vijeku

Običaj da postoji prezbiter *pomoćnik* (*assistsens*) mladomisniku kod mlade mise, koji je bio kraj njega u slavlju, seže barem u kasni srednji vijek, a kongregacija ga je tolerirala. Zasebna mladomisnička propovijed uobičajila se također od srednjega vijeka. Ona je redovito bila prije mlade mise, nakon čega je mladomisnik, od rodne kuće ili župnoga dvora, u svečanoj procesiji bio praćen do crkve, gdje mu je bilo dano mjesto u prezbiteriju. Trag tradicije prezbitera pomoćnika danas se čita u običaju da se za mladomisničko slavlje izabire posebni propovjednik.

Prije misnoga slavlja mladomisnik je zapjevao himan *Veni creator* (*O, dođi, Stvorče Duše Svet*) ili posljednicu *Veni Sancte Spiritus* (*Dođi, Duše Presveti*), a nedjeljom je poškropio zajednicu blagoslovljenom vodom, dok se pjevala antifona *Asperges* ili *Vidi aquam*. Tek je nakon toga u sakristiji skinuo roketu (korsko ruho) i odjenuo misno ruho.

Nikada nije postojao poseban liturgijski obrazac za mladu misu. Prema važećim liturgijskim odredbama uzimala se misa od dana (eventualno s dodatnom zbornom molitvom: *pro seipso sacerdote – svećenik za samoga sebe*). Na dane koji nisu bili posebni blagdani mogla se uzeti svečana zavjetna misa (većinom 'Duha Svetoga', a nedjeljom od Presvetoga Trojstva).

U samome slavlju mise koja je slavljenja na najsvečaniji način, postojale su posebnosti: pjevani *Kyrie* bio je ponekad tropiran, na primjer



Euharistijsko slavlje uvijek očituje eklezijalni ustroj zajednice koja se resi raznolikošću liturgijskih služba. (*Liber Testamentorum*, *Riznica katedrale u Oviedu*, oko 1125.)

riječima: *Kyrie, sacerdos summe, hunc novum respice sacerdotem tibi sollemnizantem, eleison* (»Gospodine, vrhovni svećenice, pogledaj ovoga novog svećenika koji tebe slavi – smiluj se!«). Povlastica, poznata od prjelaska tisućljeća, bila je mogućnost pjevanja *Slave*.

Ponegdje je postojao običaj donošenja mladomisničkoga vijenca koji se stavljao kod prinošenja darova na oltar, a nakon euharistijske posvete (pretvorbe) ponovno se odnosio. U srednjemu je vijeku proširen bio i običaj davanja darova mladomisniku i njihovo skupljanje za vrijeme mise, ali ih skupljati nije smio sam mladomisnik. U to je doba na snazi i praksa da su kod mlade mise pričešćivani roditelji i rodbina mladomisnika. Nakon završnoga blagoslova često je pjevan himan *Tebe Boga hvalimo*. K tomu se ponegdje izlagalo Presveto (ako se već cijelo slavlje nije događalo *coram Sanctissimo*, što je tada bilo dopušteno).

Procesija nakon slavlja odvijala se analognom ulaznoj procesiji, u obliku izlazne procesije do župne kuće ili roditeljske kuće mladomisnika. Završetak liturgijskoga slavlja izvorno je bila svečana večernja, a u novije vrijeme euharistijsko slavlje u popodnevrim satima. S nešto manjom svečanošću slave se ponegdje i tzv. *sekundicije*, mlade mise na mjestima i u zajednicama s kojima je mladomisnik dublje povezan.

Mladomisnički blagoslov

Mladomisnički blagoslov je na početku bio istovjetan sa završnim misnim blagoslovom. Tamo gdje se pojavio kao zaseban, podjeljivao se u korskome ruhu i to redovito najprije kao zajednički, protegnut na sve prisutne, a zatim kao pojedinačni i to prema redoslijedu: kler, roditelji (negdje i prije klera), rodbina i prijatelji, ostali vjernici.

Često je mladomisnik najprije izmolio molitvu, ispružio ruke nad narodom, odnosno položio ruke na glavu pojedinaca (kod davanja blagoslova svećenicima ruke su bile sklopljene ili ih je polagao na ramena) te je zatim uslijedio blagoslovni znak križa.

Molitveni obrazac najčešće je glasio: *Per extensionem/impositionem* (za svećenike: *eleva-*

tionem) *manuum mearum (sacerdotalium) et invocationem (B. Mariae Virginis et) omnium sanctorum (omni benedictione caelesti et terrestri) benedicat vos/te omnipotens Deus Pater + et Filius et Spiritus Sanctus*. »Širenjem/polaganjem (za svećenike: podizanjem) mojih (svećeničkih) ruku i zazivanjem (Blažene Marije Djevice i) svih svetih (svakim blagoslovom nebeskim i zemaljskim) blagoslovio vas/te svemoćući Bog Otac, + Sin i Duh Sveti.«

Mladomisnički se blagoslov mogao u javnome svečanome obliku podjeljivati nekoliko tjedana ili do stupanja u prvu stalnu službu, a u privatnome obliku (na primjer kod pohoda obiteljima) to je moglo biti i dulje.

Nikada nije postojao poseban liturgijski obrazac za mladu misu. Dakle, 'mlada misa' nije liturgijska vrsta, kategorija liturgijskoga slavlja. U našoj crkvenoj zbilji ona ima obilježje nečega što je prvo i što je vezano uz mladost svećenika. Ono što gubi na snazi je mjesto, odnosno zajednica s kojom je slavlje povezano.

Značenje mladih misa bilo je osobito naglašeno produbljivanjem i proširivanjem prakse oprostā. Potpuni oprost bio je dan samomu mladomisniku, sedam godina oprosta za sve vjernike koji su bili na toj misi, za najbližu rodbinu, ako se pričešti, potpuni oprost, a sto dana za one koji su poljubili ruku mladomisniku (običaj koji je bio, a negdje je još prisutan u nekim romanskim i slavenskim zemljama). Apostolska pokorničarnica dala je mladomisnicima dopuštenje jedanput podijeliti potpuni oprost. Danas je to pojednostavljeno i vrijedi pravilo potpunoga oprosta za mladomisnika i za sve koji 'pobožno' s njime slave mladu misu.

Nakon Drugoga vatikanskoga sabora, tj. sada važeći oblik i obrazac mladomisničkoga blagoslova, koji nalazi se u liturgijskoj knjizi *Blagoslovi* (broj obrasca 1271-2, str. 513-516.), poznaje svečani blagoslov na kraju mise (s prethodnom molitvom nad narodom), koji može biti zamjena za završni misni blagoslov, te obrazac za podjeljivanje mladomisničkoga blagoslova pojedinim osobama.

Prateći običaji i ozračje mladomisničkoga slavlja

Običaji vezani uz mladomisničko slavlje postali su predmetom niza publikacija iz područja religijske baštine i folklor. Kao relativno rijetko slavlje, mlada misa se, osobito u seoskim sredinama, pripremala dugo i brižno. Analogija sa ženidbenim slavljem iznjedrila je stanoviti paralelizam, počevši od pozivanja na slavlje (od strane svečano odjevenih mladića u narodnim nošnjama) u obliku pjesama i stihova. Mjesto slavlja i put kojim ide procesija kiti se zastavama, vijencima, slavlucima; skladaju se, pišu i vježbaju pjesme, popijevke, govori. Prisutne su bakljade, vatrometi, plesovi...

U 20. st. nastaje novi oblik pripreme, prožet s puno više duhovnih sadržaja. Naime, kao primjeren oblik pronašla se trodnevna priprema. Ona je redovito sastavljena od službe riječi ili euharistijskoga slavlja s prikladnom homilijom u kojoj se tematizira svećenička služba.

U predvečerje mlade mise dočekivalo se mladomisnika ili je organizirana neka vrsta prijava. U

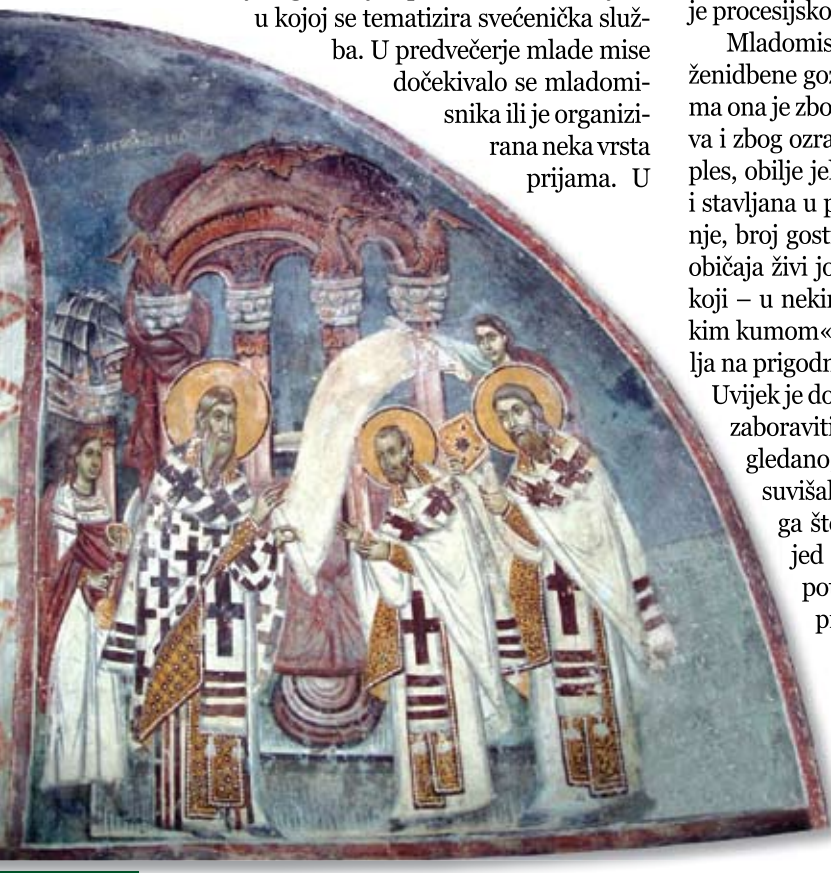
toj procesiji sudjelovale su razne udruge i društva, praćene zvonjavom crkvenih zvona, pucnjavom mužara i drugim običajima. Mjesta su se osvijetlila, a svjetla i vatra igrali su značajnu ulogu. Dok je dočekivanje završavalo klanjanjem pred Presvetim, postojalo je vrijeme večernjih sati kao slavljenička večer uočnica.

Na sam dan mlade mise postoji već spomenuta procesija od kuće do crkve. 'Mladomisnički djever' i vijenac naglašavali su analogiju s vjenčanjem. Osobito je uloga 'djevera' s crkvene strane uvijek bila osporavana i zabranjivana. Posebnu je kritiku doživio običaj da se za tu ulogu izabere odrasla djevojka, kao i ples s mladomisnikom. Običaj, koji je, između ostaloga, doživio osporavanja i zabrane zbog povezanosti s financijskim interesima, bilo je izabiranje kumova za to slavlje (nekada kume ili 'duhovne majke') mladomisniku. Široko raširen običaj je blagoslov roditelja (na roditeljskom pragu) prije procesijskoga hoda prema crkvi.

Mladomisnička gozba ima mnoštvo obilježja ženidbene gozbe. U mnogim crkvenim propisima ona je zbog pretjerivanja u trošenju sredstava i zbog ozračja prevelike opuštenosti (glazba, ples, obilje jela i pića) bila (i ostala) kritizirana i stavljana u primjerene okvire (vrijeme i trajanje, broj gostiju i količina jela). Ostatak takvih običaja živi još i danas kroz 'službu' prezbitera koji – u nekim krajevima zvan »mladomisničkim kumom« – preuzima zadaću stoloravnatelja na prigodnoj gozbi.

Uvijek je dobro čuvati kršćansku mjeru, ali ne zaboraviti da su, kulturološko-antropološki gledano, odlike slavlja osobito blagovanje, suvišak, radost. Sigurno je da se puno toga što preostaje od slavlja već unaprijed može namijeniti onima koji su u potrebi. Redovito se za ta slavlja priprema više od onoga što je potreb-

Prezbiter je dionik službe koja je u Crkvi povjerena biskupima.
(Redenje sv. Nikole, biskupa, samostan Sopoćani, 13. st.)



no za taj dan, ali to je dan od kojega se živi ne samo jedan dan. Bilo koje sebično nadmetanje u izobilju bilo bi uvjredljivo za evanđelje, ali se ne smije zaboraviti dimenzije slavlja.

Liturgijsko-pastoralna pitanja

Općenito gledajući, nakon Drugoga vatikanskog sabora i liturgijske obnove došlo je do nekih promjena: 1. mlada se misa više ne slavi uz prezbitera-pomoćnika, odnosno asistenta, nego u koncelecijaciji, sukladno s važećim odredbama; 2. mladomisnička propovijed, odnosno sada homilija integrirana je u misno slavlje; 3. misno slavlje više se ne slavi pred izloženim Presvetim, a izlaganje (sa sakramentalnim blagoslovom) na završetku mise je velika rijetkost; 4. pričest vjernika je čvrsta sastavnica euharistijskoga slavlja za sve dionike slavlja i može se primiti pod obje prilike; 5. došlo je do preinaka glede mladomisničkoga blagoslova (o čemu je gore dovoljno rečeno).

Slavlje mlade mise, što se tiče bogoslužnih čina koji su tomu slavlju vlastiti, imalo je i do sada ima karakter partikularne-biskupijske liturgije. Čini se da bi ga tako trebalo i dalje promatrati i uređivati.

Pod svjetlom kulturalne antropologije i znatnosti o religijama radi se o stanovitome 'obredu prijelaska', tj. o završetku pripremnoga i o početku novoga životnoga razdoblja. Tu se, osobito u kontekstu odrednica celibatarskoga života u Crkvi na Zapadu, trebaju tražiti korijeni onih elemenata koji upućuju i analogijom povezuju 'duhovno' zaručništvo i vjenčanje između svećenika i Crkve s vjenčanjem zaručnika, odnosno sklapanjem braka između mladenaca. Ta paralelnost je oslabljena činjenicom da postoji slaba ili gotovo nikakva veza mladomisnika s nekom 'njegovom', njemu povjerenom zajednicom vjernika. Zbog toga se naglasak prebacuje gotovo isključivo na zajednicu vjernika iz koje mladomisnik potječe. U tome se pak slabi ideja teološke naravi. Osim toga, budući da obećanje življenja u celibatu nije vezano uz prezbiterско ređenje, nego uz đakonsko koje se slavi barem šest mjeseci prije, nedostaje i daljnji temelj za razvijanje te paralele.

U suvremenim slavljinama mladih misa, u njihovom dnu nije, dakle, dominantan vidik započinjanja službe, nego je naglasak na završetku razdoblja pripreme za službu, pa u tome smislu i novoga početka. To naglašava činjenica da se mlada misa slavi unutar zajednice podrijetla mladomisnika. Time se u pozadinu miču barem dva elementa: a) da je prva svečana misa mla-

Nužno je snažnije naglasiti prezbiterско ređenje koje se u pripremama za mladu misu gotovo izgubi. Bilo bi dobro i u pozivima na slavlje te dvije zbilje vezati te na biskupijskoj razini (ili razini redovničke zajednice) uložiti puno više napora u osmišljavanju slavlja ređenja.

domisnika ona koju (na Zapadu od 13. st.) koncelebrira u ređenju zajedno s biskupom; b) da su prezbiterско ređenje i mlada misa početak službe u Božjemu narodu, a ne veleban završetak dugoga puta priprave.

Vidik početka u mladoj misi slavljenom u župnoj zajednici podrijetla nije sasvim ispušten jer se radi o 'prvoj' svetoj misi i 'prvome' blagoslovu mladomisnika. No, ni misa ređenja, ni mlada misa ne pokazuju dovoljno jasno da posrijedi nije samo izolirano davanje punomoći za vršenje svećeničke službe, nego početak crkvene službe za konkretnu zajednicu, u kojoj i za koju je mladomisnik zaređen. Za taj bi vidik trebali biti dodatno razvijeni drugi oblici liturgijskih slavlja (poput uvođenju u službu župnika), na koje bi se nadovezivali novi, crkveno osmišljeni običaji. Razumije se da pitanje takvih obreda ovisi i o poimanju trajnosti, dužini prisutnosti u nekoj zajednici, ali je svakako važnije naglasiti dimenziju nečega što je *prvo*, bez obzira koliko trajalo.

Za hrvatsku je liturgijsku zbilju nužno snažnije naglasiti prezbiterско ređenje koje se u pripremama za mladu misu gotovo izgubi. Bilo bi dobro i u pozivima na slavlje te dvije zbilje vezati te na biskupijskoj razini (ili razini redovničke zajednice) uložiti puno više napora u osmišljavanju slavlja ređenja. ■

Prezbiterijska služba i duhovnost

Teologija sakramenta reda na marginama
ikonografije ređenja i mladomisničkih slavlja

Ante Crnčević

Čini se, naime, da se danas o svećeništvu razmišlja poglavito na crkveno-utilitaristički ili pastoralno-funkcionalistički način, pa pitanje svećeničkoga identiteta sa svakim novim vremenom i promijenjenim socio-kulturalnim okolnostima nosi nove i drukčije odgovore. Prigodne spomen-sličice i pozivnice, koje ikonografski prate slavlja ređenja i 'mladih misa', premda pomno oblikovane, ne slijede uvijek tijek teoloških rasprava, ali mogu otkriti opća i najraširenija shvaćanja svećeničke službe i same osobe svećenika.

Svećeništvo je za čovjeka današnjice sve nejasniji i slojevitiji pojam. Raznolikost svećeništva u Crkvi, široki spektar zadaća povjerenih svećeniku, novi oblici prisutnosti Crkve u društvu te izazovi koje nameće »društvo promjenā« – i na koje Crkva pokušava pružiti prikladan životni odgovor – trajno postavljaju pitanje svećeničkoga identiteta. U kontekstu procesa profesionalizacije sveukupnoga života suvremeni čovjek smješta sliku svećenika u okvir koji može biti naslovljen pojmovima profesija, 'status', poziv, poslanje, služba, zadaća, služenje... Svaki od tih pojmova na vlastit način oslikava svećenika, ali nijedan ne pruža cjelovit pogled na ono što svećenik jest u Crkvi. Kad bismo nekom vjerniku dali zadaću navesti tri temeljne odrednice koje čine identitet svećenika, vjerojatno bismo ga stavili pred tešku kušnju, a odgovori bi u jednoj zajednici vjernika zacijelo bili različiti. Čini se, naime, da se danas o svećeništvu razmišlja poglavito na crkveno-utilitaristički ili pastoralno-funkcionalistički način pa pitanje svećeničkoga identiteta sa svakim novim vremenom i promijenjenim socio-kulturalnim okolnostima nosi nove i drukčije odgovore. Doista, teško je uvidjeti smisao svećeništva izvan njegove prisutnosti u zajednici vjernika, ali je jednako potrebno istaknuti da takva temeljna usmjerenost prema zajednici ne smije zapostaviti pitanje bitnosti koja se izdiže iznad njegove puke 'korisnosti' u nekoj zajednici vjernika. Kao što Crkva, premda utemeljena kao zajedništvo vjernika s Kristom, svoju životnost i djelatnu prisutnost u svijetu očituje ne samo kroz život zajednicā, nego i kroz druge oblike evanđeoskoga poslanja, tako i svećeništvo ne može biti gledano isključivo u pastoralnome odnosu prema zajednici vjernika.

Navedena slojevitost postavlja ozbiljno pitanje: određuje li svećenikova služba u zajednici vjernikā njegov identitet ili njegov »svećenički identitet« oblikuje službu i način služenja u Crkvi? Na to pitanje vjerojatno nije moguće pružiti jednoznačan odgovor. Stoga je i teološke rasprave o svećeništvu kroz zadnjih tridesetak godina – prema sintezi koju nude B. Baroffio i V. Viola – moguće pratiti na tri tematska kolosijeka: a) ekleziološki pristup koji svećenika promatra u njegovu (pastoralnomu) odnosu prema zajednici (E. Schillebeeckx); b) teološko-dogmatski pristup govori o svećeniku ponajprije u odnosu prema Kristu i njegovu 'svećeništvu' (G. Gozzelino, A. Favale, B. D. Dupuy, B. D. Marliangeas, S. Dianich, G. Gresha-

ke); c) pristup koji u središte stavlja duhovni 'profil' svećenika i njegovu duhovnost (rasprave pod ovim zadnjim naslovom zacijelo su najbrojnije). Šarolikost pristupa može biti zbunjujuća. No, možda i sama nejasnoća o identitetu svećenika može biti objaviteljska, nosiva spoznajom da upravo u toj nejasnoći, nesigurnosti i »nepripadnosti« treba prepoznavati identitet svećeničke službe. Pritom pojam 'nepripadnost' razumijevamo u kontekstu Kristova govora o učenicima koji »nisu od svijeta« (Iv 17,16).

U uputi *Svećenik, pastir i vođa župne zajednice* Kongregacija za kler stoga produbljuje koncilsku misao da lik prezbitera treba biti motren u okviru Božjega nauma spasenja i to u prizmi *tro-dimenzionalnoga identiteta*: pneumatološkog, kristološkog i ekleziološkog. Upravo ta »teološka arhitektura« svećeničkoga identiteta pruža formu i sadržaj njegovu poslanju i njegovim zadaćama u kršćanskoj zajednici (br. 5).

Ostavljajući sada teološke rasprave o svećeništvu, zaustavimo se na trenutak na govoru koji se iščitava iz ikonografije koja prati slavlja svećeničkoga ređenja i mladomisnička slavlja. Prigodne spomen-sličice i pozivnice, premda pomno oblikovane, ne prate uvijek tijekom teoloških rasprava, ali mogu otkriti opća i najraširenija shvaćanja svećeničke službe i same osobe svećenika.

Ikonografska tipologija svećeništva

U razdobljima koja su prethodila obnoviteljskomu dvadesetom stoljeću, bitnost svećeništva bila je gledana kroz prizmu svećenikove osobne posvećenosti Kristu u Crkvi, pa je i liturgija ređenja bila smješтана u okvir priprave i »formacije« za svećeničku službu te slavljenja vrlo često u krugu zajednice svećenika i svećeničkih pripravnika, bez velike pozornosti na zajednicu vjernika. Nova kretanja koja liturgiju shvaćaju kao djelo Crkve daju i liturgiji ređenja mjesto u zajedničkim slavljenjima zajednice vjernika, osobito mjesne Crkve, pa takva kretanja otvaraju prostor oblikovanju »uspomena«, vrlo često u formi spomen-sličica. U pokušaju svrstavanja tematskih tipologija tih uspomena, ne zalazeći u područje ikonografske estetike, moguće je iz-

dvojiti nekoliko konstantnih tema koje susrećemo kroz dvadeseto stoljeće.

Česti ikonografski motivi koji prate liturgiju ređenja i slavlje »mlade mise« jesu slike Krista, osobito motivi poziva apostola, Krista dobroga pastira (Krist koji na ramenima nosi 'izgubljenu' ovcu ili kao čuvar stada), Srca Isusova, Kristova raspeća, Krista koji blagoslivlja, Kristova monograma i sl. Motivi su nerijetko protumačeni novozavjetnim ili psalamskim citatom koji je ukomponiran u slikovni prikaz (npr. *Tu es sacerdos in aeternum; Pasce oves meas*).

Uz tu prvu grupu motiva, koji ocrtavaju kristološki 'profil' svećenikove osobe, lako je izdvojiti i drugu grupu koja svećenika promatra u njegovoj posvetiteljskoj službi, navlastito kao služitelja euharistije. Karakteristični motivi takve tipologije jesu prizori Isusove posljednje večere, umnažanja kruha i hranjenja mnoštva, svećenika za oltarom u trenutku posvećenja, svećenika koji uzdiže kalež i hostiju, prizor ruku koje razlamaju hostiju i sl. Istoj ikonografskoj grupi pridružuju se i motivi koji prikazuju *instrumenta* koji se svećeniku predaju u liturgiji ređenja ili koji karakteriziraju svećeničku službu: misal, kalež i štola.

Treća skupina motiva tematizirana je duhovnim profilom svećenikove osobe: ruke sklopljene na molitvu (tipološki oblikovane prema renesansnom predlošku A. Dürera), pokaznica iz koje izgarava svjetlo, motivi Blažene Djevice Marije i svetaca (osobito osnivača redova ili uzora svećeničkoga života, npr. svetoga Arškog župnika). Potrebno je, međutim, napomenuti da kroz posljednjih tridesetak godina, uz čuvanje tipologije koja ulazi u okvir tri-



ju spomenutih tematskih pristupa svećeništvu, susrećemo prikaze koji odudaraju od ustaljenih tematika te uključuju znatno širi spektar tema, što pokazuje i novu širinu gledanja na svećeničku službu. U tim novim kretanjima susrećemo ponovo tematiku euharistije, počesto s tipologijom iz prethodnih razdoblja, ali s novom likovnom oblikovanošću koja zrači suvremenošću, no ne uvijek i likovnom vrijednošću. Zamjećuje se i 'netipiziranost' koja daje prostora vrijednim umjetničkim djelima biblijskoga nadahnuća, osobito djelima preuzetim iz kršćanske starine, iz suvremene umjetnosti te iz 'vlastite' crkve ređenja ili slavljenja mlade mise. Tako se susreću i motivi koji nemaju izravne povezanosti s temom svećeništva. Na umjetničkoj razini zamjetljiv je pomak naprijed, a na tipološkoj i tematskoj pomak 'u širinu', što pruža mogućnost novoga shvaćanja svećeničko-prezbiterijske službe. Takva širina može ujedno biti znak i suvremenoga traganja za svećeničkim identitetom.

Uz spomenute tipologije ređeničkih i mladomisničkih 'sličica' i 'uspomena' susrećemo i primjere u kojima je teško dekodirati inspiracijski trag. Tako nisu rijetki motivi preuzeti iz prirode (cvijet, izvor, planina, planinski put, zalazak sunca, oblak, more...), a koji su u kontekstu ređeničkoga ili mladomisničkoga slavlja reinterpretirani odabranom rečenicom iz Svetoga pisma ili iz duhovne poezije. Ako pak vidimo da se isti motivi pojavljuju s različitim tekstualnim interpretacijama u kontekstu različitih kršćanskih slavlja (ili stanja kršćanskoga življenja), postaje jasno da iza takvih »modela« ne stoji neka

mišljena tipologija, nego samo želja za 'oduhovljavanjem' ili spiritualizacijom ljudskoga života i njegovih 'posebnih' stanja.

Ovdje nam nije nakana zalaziti u analizu umjetničke ili grafičke vrijednosti spomenutih tipologija i motiva – premda to ne smatramo nevažnim pitanjem – nego iz naznačenih tipoloških matrica razmišljati o svećeništvu u kontekstu suvremenih (ne)shvaćanja svećeničke i općenito crkvene službe. Razmišljanje ćemo usmjeriti tragom triju najčešćih 'ikona' svećeništva koje su dale temelj spomenutomu trostrukom oblikovanju ikonografije liturgije ređenja i mladomisničkoga slavlja.

Prezbiterova pastirska služba

Do pred nekoliko desetljeća o svećeniku se razmišljalo poglavito kroz njegovu pastoralnu ili pastirsku službu, čvrsto vezanu uz neku zajednicu vjernika, prije svega župnu. I samo slavlje »mlade mise« aludiralo je na njegovo zaručničko ili ženidbeno vezanje za Crkvu utjelovljenu u župnoj zajednici, a višedesetljetni (nerijetko i cjeloživotni) boravak župnika u istoj župi pružao je čvrstu idejnu (i zaručničku) povezanost svećenika s pastirskom službom i župom. Drugi vatikanski sabor, ističući važnost svećeničkoga dostojanstva cjelokupnoga Božjeg naroda, njegova poslanja i brige za svijet, daje kršćanskim zajednicama prostor novoga samoshvaćanja koje se znatno udaljava od paradigme stada, pa i model svećenika-pastira biva redefiniran, mišljen u kontekstu novoga shvaćanja kršćanske zajednice. Osim toga, nastanak novih zajedni-



ca ili skupina unutar župe te promicanje novoga modela župe kao »zajednice zajednica« nameću potrebu oblikovanja nove paradigme svećenikove pastoralne službe koja više ne staje s lakoćom u okvir slike 'pastira'.

Ne čudi da se u promijenjenoj matrici kršćanske zajednice i svećenikove pastirske službe osjeća izvjesno nesnalaženje i traganje. Nisu rijetki primjeri koji nose pokušaje smještanja svećenikove pastoralne službe u tipologiju organizatora ili pastoralnog menadžera, pri čemu se događa da pastoral funkcionira na razini pojedinih skupina, ali ne i na razini zajedništva u crkvenome poslanju, pa je na širem planu (npr. dekanatskome i biskupijskome) snažnija povezanost skupina negoli samih župnih zajednica. Takav pastoral gradi neko drukčije tkivo Tijela-Crkve, dok istinska eklezijalnost – karakteristična po tome što okuplja i ujedinjuje sve, neovisno o duhovnim preferencijama i pastoralnim usmjerenjima – ostaje blijeda i nezamjetljiva. Kad je riječ o župnoj zajednici, neovisno o njezinu organizacijskom ustroju, valja uvijek imati na umu da je ona *pars dioecesis*, oživljena istim duhom zajedništva, istom krsnom suodgovornošću, istim liturgijskim životom i istim duhom poslanja koji treba biti očitovan na razini cijele mjesne Crkve, tj. nad/biskupije (Kongregacija za kler, *Svećenik, pastir i vođa*, 18). Nužna pripadnost (inkardiniranost) svećenika u neku mjesnu Crkvu ne tiče se samo pastoralno-organizacijskoga ustroja njegova služenja, nego ponajprije teološkoga utemeljenja i usmjerenja svećeničke službe. Pripadnost svećenika bisku-

pijskoj zajednici daje fizionomiju njegovim nastojanjima te nužno pretpostavlja zajedništvo u eklezijalnim i pastoralnim interesima, promišljanjima, oblicima i ciljevima djelovanja te u crkvenoj disciplini (duhovnoj, pastoralnoj i liturgijskoj). Pastirska je služba udio u sveopćemu poslanju Crkve pa ona nikada ne može biti oblikovana samo kroz prizmu svećenikova/župnikova izoliranoga gledanja na zajednicu vjernika za koju pastoralno skrbi. Sveopća Crkva nije zbir mjesnih Crkava nego jedna i jedincata Crkva, katolička, opstoji i živi u mjesnim Crkvama. Stoga pastoralna briga povjerena svećeniku u nekoj župnoj zajednici ucjepljuje i ostvaruje jedinstveno poslanje Crkve, kojim se nastavlja Božje djelo spasenja u svijetu.

Zapostavljanjem spomenute trodimenzionalne teološke 'arhitekture' svećeničkoga identiteta i pastoralne službe – promatranih u pneumatološkom, kristološkom i ekleziološkom utemeljenju svećeništva – zalazi se na područje koje ostavlja preveliki prostor osobnom oblikovanju svećeničke službe, a što katkada graniči s jednim od dva 'patološka' oblika vodstva zajednice – autoritarizmom i demokracizmom (Kongregacija za kler, *Prezbiter, učitelj riječi*, IV,3). Takvi modeli vodstva, prokušani i vlastiti u drugim oblicima ljudskoga zajedništva, ne mogu biti načini vršenja poslanja Crkve. Vodstvu kršćanske zajednice odgovara model Isusova posluha i služenja, koji nije bio oblikovan ni željama naroda niti njegovom voljom, nego voljom (spasenjskim naumom) nebeskoga Oca. U vršenju pastoralne službe svećenik je trajno pred dvostrukim iskušenjem – onim od sebe samoga i onim koje dolazi od povjerene mu zajednice. Podložnošću Božjem naumu spasenja i poslanju Crkve svećenik pronalazi put vodstva koji će povjereni mu zajednicu voditi u istome Naumu i istome poslanju.

Prezbiter i euharistija Crkve

Premda tijesna povezanost sakramenta svećeničkoga reda i sakramenta euharistije ima teološko utemeljenje, povijesno-crkvene uvjetovanosti bile su te koje su lik svećenika zatvorile u paradigmu slavitelja euharistije, do mjere da je



Kakav identitet svećeništva pruža ikonografija koja prati mladomisnička slavlja?

svećenik bio gledan gotovo isključivo kao *pontifex*, posrednik (*mostograditelj*) između Boga i ljudi. Liturgijska je obnova imala za cilj dati novi ustroj samome slavlju, ali na temelju obnovljenoga razumijevanja Crkve i njezinih sakramenata. Ključna riječ koja, na matrici liturgijske obnove, preobražava odnos svećenika i euharistije Crkve jest riječ *predsjedatelj*. Svećenika se više ne promatra kao »misnika« koji *umjesto* naroda prinosi žrtvu, nego kao vršitelja svećeničke službe u Crkvi koja je svećeničkoga dostojanstva i u kojoj svi udovi vrše vlastite im službe. Pred svećenikom je stoga trajna zadaća s brižnom pozornošću usklađivati službu koju vrši »in persona Christi et Ecclesiae« i svoju *prispadnost* Crkvi koja slavi. Potrebno je s posebnom brigom paziti da nužnost i vlastitost svećeničke predsjedateljske službe ne zasjeni svećeničku narav Crkve slaviteljice, kao što je nužna pozornost da potrebna »diferencirana suradnja« (L.-M. Chauvet) krštenika laika u svećeničkoj službi ne dovode u pitanje samo sakramentalno svećeništvo.

Prezbiter u matrici kršćanske svetosti

Analizom spomenutih ikonografskih »modela« koji prate svećeničko ređenje i slavlja »mladih misa« lako je zamijetiti da se sakrament reda nerijetko promatra u vidu osobnoga posvećenja pojedinca u Crkvi. Sakrament reda, međutim upravo zato jer je *red* (*ordo*), ne može biti proniknut i shvaćen ako ga se promatra samo na duhovnome profilu ređenika i na njegovoj osobnoj svetosti. Red se ostvaruje samo ondje gdje postoji odnos. Zato se svećeništvo kao *red* razumijeva jedino u svećenikovu *kristolosko-eklezijalnome odnosu*, u njegovoj podložnosti Kristovu djelu spasenja u biću Crkve.

Za život u svetosti nije potreban sakrament reda, niti se on podjeljuje u svrhu nečijega osobnog posvećenja. Iziskuje se, naprotiv, osobna svetost da bi se na prikladan i dostojan način mogla vršiti služba koja proistječe iz sakramenta reda. Treba pritom napomenuti da u Crkvi ne postoje »redovi svetosti« na sakramentalnoj razini. Nauk je to koji je duboko utemeljen u razumijevanju sakramenta krštenja i kršćan-



ske inicijacije kao *temelnoga sakramenta*. Ako je krštenje sakrament posvećenja, drugi sakramenti ne mogu biti gledani kao »duhovne stvarnosti« koje bi sakramentu krštenja nešto pridodavale radi osobne svetosti pojedinca, kao da krštenje za život kršćanske svetosti ne bi bilo dostatno. Kršćanska inicijacija, naime, daruje puninu milosti, kojoj se na sakramentalnome planu osobe nema što dodati. Stoga bit svećeništva kao *sakramenta reda* treba tražiti ondje gdje se ostvaruje *red*, *odnos*, sakramentalna upućenost k drugima. Razlog je to zašto su skolastički teolozi, unatoč onodobnome snažnome razvoju i prisutnosti redovništva u Crkvi, odbijali mogućnost da redovničko zavjetovanje bude pridruženo redu sakramenata i bude nazvano sakramentom. Zavjetovanje, kao oblik življenja krsne svetosti, ne može biti *sacramentum* jer bi se time nijekalo smisao i dostatnost samoga krštenja (premda je u prvome tisućljeću, kad je pojam sakrament imao znatno širu lepezu značenja, redovničko zavjetovanje nazivano pojmom *sacramentum*).

Vraćajući se razmišljanju o krštenju kao temeljnome sakramentu, valja istaknuti da drugi sakramenti stoje u odnosu prema krštenju na način da *obnavljaju* ono što je u krsnome životu pojedinca narušeno ili pak na način da *pružaju posebni oblik* življenja krsne posvećenosti u odnosu na druge. Tako sakramenti ozdravljanja (pomirenje i bolesničko pomazanje) vraćaju

ono što su grijeh ili bolest tijela ranili na kršteniku, a sakramenti kršćanskoga služenja (ženidba i sveti red) uvode u krsno služenje u odgovornosti za obitelj, odnosno za kršćansku zajednicu vjernika. Sakrament reda, stoga, ne treba promatrati na razini osposobljenja za osobnu svetost, nego na razini služenja koje se događa u zajednici, po poslanju i službi u zajednici. Ređenje dakle krštenika *ne uzdiže*, nego ga *šalje*, dajući mu zadaću u kršćanskoj zajednici, Crkvi. Ovakav govor, premda teži za bistrenjem pojmova i jasnoćom shvaćanja svećeničke službe u Crkvi, može biti ujedno i poguban jer se može steći dojam da se pripušta ideja »profesionalizacije« svećeništva. Ispravan pristup svećeničkoj službi i sakramentu reda, pristup koji je vođen bogatstvom euholoških obrazaca liturgije ređenja, pokazuje da se dostojno (*digne, congrue*) vršenje svećeničke službe ne može odijeliti od potrebne i preduvjetne krsne svetosti.

Govor o svetosti svećeničkoga života nerijetko se veže uz sintagmu koja ističe da svećenik djeluje *in persona Christi* (u Kristovoj osobi ili u Kristovo ime). Pojednostavljena tumačenja toga teološki snažnoga i bogatoga izraza zanemaruju njegovo osnovno značenje koje je uvijek u oprjeci djelovanju *in persona propria*, u vlastito ime (L.-M. Chauvet). Izraz *in persona Christi capitis* stalna je opomena koja propituje u kojoj je mjeri svećenik predan Kristovoj osobi, odnosno u kojoj mjeri služeći Kristovu svećeništvu nijeće »svoje ime«.

Na tragu vršenja Kristove svećeničke službe »in persona Christi« rezultira da takvo shvaćanje nipošto ne isključuje zajednicu iz djelatnoga slavljenja bogoslužja, jer upravo u onoj u mjeri u kojoj svećenik vrši službu *in persona Christi* vjernici se mogu pridružiti tome djelu Crkve koja jedina slavi »po Kristu, s Kristom i u Kristu«.

Sažimljući ove misli dade se zaključiti da se bitnost svećeništva, danas raznolika po mnogobličnosti poslanja Crkve, ne može izvoditi iz službā koje svećenici vrše nego iz kristološko-ekleziološkoga utemeljenja koje treba biti potka svakoj svećeničkoj službi, u koju će biti utkana osobna svetost pojedinca, izrasla iz sakramenta krštenja. ■

Liturgijski kalendar

SVIBANJ

17 N ŠESTA VAZMENA NEDJELJA

18 P Svagdan; *ili: Sv. Ivan I., papa i mučenik*

Dj 16,11-15; Ps 149,1-6a.9b; Iv 15,26 – 16,4a

19 U Svagdan; Dj 16,22-34; Ps 138,1-3.7c-8; Iv 16,5-11

20 S Svagdan; *ili: Sv. Bernardin Sijenski, prezbiter*

Dj 17,15.22 – 18,1; Ps 148,1-2.11-14; Iv 16,12-15

21 Č UZAŠAŠĆE GOSPODINOVO, svetkovina

22 P Svagdan; *ili: Sv. Rita iz Cascie, redovnica*

Dj 18,9-18; Ps 47,2-7; Iv 16,20-23a

23 S Svagdan; Dj 18,23-28; Ps 47,2-3.8-10; Iv 16,23b-28

24 N SEDMA VAZMENA NEDJELJA

25 P Svagdan; *ili: Sv. Beda Časni; Sv. Grgur VII.;*

Sv. Marija Magdalena de'Pazzi

Dj 19,1-8; Ps 68,2-7b; Iv 16,29-33

26 U Sv. Filip Neri, prezbiter, *spomendan*

Dj 20,17-27; Ps 68,10-11.20-21; Iv 17,1-11a

27 S Svagdan; *ili: Sv. Augustin Kenterberijski, biskup*

Dj 20,28-38; Ps 68,29-30.33-36c; Iv 17,11b-19

28 Č Svagdan; Dj 22,30; 23,6-11; Ps 16,1-11; Iv 17,20-26

29 P Svagdan; Dj 25,13-21; Ps 103,1-20b; Iv 21,15-19

30 S Svagdan; Dj 28,16-20.30-31; Ps 11,4.5.7; Iv 21,20-25

31 N PEDESETNICA. DUHOVI.

LIPANJ

1 P Sv. Justin, mučenik, *spomendan*

Tob 1,1a.2; 2,1-9; Ps 112,1-6; Mk 12,1-2

2 U Svagdan; *ili: Sv. Marcelin i Petar, mučenici*

Tob 2,10-23; Ps 112,1-2.7b-9; Mk 12,13-17

3 S Sv. Karlo Lwanga i drugovi, mučenici, *spomendan*

Tob 3,1-11.24-25; Ps 25,2-9; Mk 12,18-27

4 Č Svagdan; Tob 6,10-11a; 7,1.9-17; 8,4-10;

Ps 128,1-5; Mk 12,28b-34

5 P Sv. Bonifacije, biskup i mučenik, *spomendan*

Tob 11,5-17; Ps 146,1b-2.6c-10; Mk 12,35-37

6 S Svagdan; Liturgija kvatri,

Prigodna čitanja, str. 119-130; Mt 25,14-30

7 N PRESVETO TROJSTVO

8 P Svagdan; 2Kor 1,1-7; Ps 34,2-9; Mt 5,1-12

9 U Svagdan; *ili: Sv. Efreim, đakon*

2Kor 1,18-22; Ps 119,129-133.135; Mt 5,13-16

10 S Svagdan; 2Kor 3,4-11; Ps 99,5-9; Mt 5,17-19

Šesta vazmena nedjelja

Ulazna pjesma

Ugodnu vijest oglašujte,
neka se čuje, objavljujte do
nakraj zemlje: Gospodin
izbavi narod svoj, aleluja!
(usp. Iz 48, 20)

Zborna molitva

Udijeli nam, svemoguću Bože,
neoslabljenim zanosom slaviti
ove dane u čast uskrsnom
Gospodinu, da Kristov spomen
bude djelatan u našem životu i
radu. Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine, nek se s prinosom
ove žrtve vine k tebi i naša
molitva. Očisti nas svojom
milošću i uskladi nam srce s
otajstvima tvoje velike ljubavi.
Po Kristu, Gospodinu našem.

Prvo čitanje (Dj 10,25-26.34-35.44-48)

I na pogane se izlio dar Duha Svetoga.

Čitanje Djela apostolskih

Kad je Petar ulazio, pohrli mu Kornelije
ususret, padne mu k nogama i pokloni se.

Petar ga pridigne govoreći:

»Ustani! I ja sam čovjek.«

Petar tada prozbori i reče:

»Sad uistinu shvaćam da Bog nije pristran,
nego – u svakom je narodu njemu mio onaj
koji ga se boji i čini pravdu.«

Dok je Petar još govorio, siđe Duh Sveti
na sve koji su slušali tu besjedu.

A vjernici iz obrezanja koji dođoše
zajedno s Petrom začudiše se što se
i na pogane izlio dar Duha Svetoga.

Jer čuli su ih govoriti drugim jezicima
i veličati Boga.

Tada Petar reče: »Može li tko
uskratiti vodu da se ne krste
ovi koji su primili Duha Svetoga kao i mi?«
I zapovjedi da se krste u ime Isusa Krista.

Tada ga zamole da ostane ondje
nekoliko dana.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam (Ps 98,1-4)

Pripjev: Pred poganima objavi Gospodin
spasenje svoje!

Pjevajte Gospodinu pjesmu novu

jer učini djela čudesna.

Pobjedu mu pribavi desnica njegova
i sveta mišica njegova.

Gospodin obznani spasenje svoje,
pred poganima pravednost objavi.
Spomenu se dobrote i vjernosti
prema domu Izraelovu.

Svi krajevi svijeta vidješe

spasenje Boga našega.

Sva zemljo, poklikni Gospodinu,
raduj se, kliči i pjevaj!

Drugo čitanje (1Iv 4,7-10)

Bog je ljubav.

Čitanje Prve poslanice
svetoga Ivana apostola

Ljubljeni! Ljubimo jedni druge
jer ljubav je od Boga; i svaki koji ljubi,
od Boga je rođen i poznaje Boga.

Tko ne ljubi, ne upozna Boga
jer Bog je ljubav. U ovom se očitova
ljubav Božja u nama: Bog Sina svoga
jedinorođenoga posla u svijet
da živimo po njemu.

U ovom je ljubav:
ne da smo mi ljubili Boga,
nego – on je ljubio nas
i poslao Sina svoga
kao pomirnicu za grijehе naše.
Riječ Gospodnja.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	555	Gospodin slavno uskrsnu
Otpjevni ps.:	115	Pred poganima objavi
Prinosna:	230	Darove prinesite
Pričesna:	273	Ja sam s vama
Završetak:	556	Krist iz groba ustade

Kao što je Otac ljubio mene, tako sam i ja ljubio vas.
Ostanite u mojoj ljubavi. (G. Rouault, Krist, detalj)

Pričesna pjesma

Ako me ljubite, zapovijedi
moje čuvajte, govori Go-
spodin. I ja ću moliti Oca,
i on će vam dati drugoga
Branitelja, da bude s
vama zauvijek, aleluja.

(Iv 14,15-16)

Popričesna molitva

Svemogući vječni Bože, ti nas
Kristovim uskrsnućem obnav-
ljaš za vječni život. Umnoži u
nama plod vazmenog otajstva
i ulij nam u srce snagu ove
spasonosne hrane. Po Kristu.

Pjesma prije evanđelja (Iv 14,23)

Ako me tko ljubi, čuvat će moju riječ,
govori Gospodin: i Otac će moj
ljubiti njega i k njemu ćemo doći.

Evanđelje (Iv 15,9-17)

*Veće ljubavi nitko nema od ove:
da tko život svoj položi za prijatelje.*

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima:

»Kao što je Otac ljubio mene,
tako sam i ja ljubio vas; ostanite u mojoj
ljubavi. Budete li čuvali moje zapovijedi,
ostat ćete u mojoj ljubavi; kao što sam
i ja čuvao zapovijedi Oca svoga te ostajem u
ljubavi njegovoj. To sam vam govorio
da moja radost bude u vama
i da vaša radost bude potpuna.

Ovo je moja zapovijed:

ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio!

Veće ljubavi nitko nema od ove:

da tko život svoj položi za svoje prijatelje.

Vi ste prijatelji moji ako činite što vam
zapovijedam. Više vas ne zovem slugama
jer sluga ne zna što radi njegov gospodar;
vas sam nazvao prijateljima jer vam
priopćih sve što sam čuo od Oca svoga.
Ne izabrate vi mene, nego ja izabrah vas
i postavih vas da idete i rod donosite
i rod vaš da ostane te vam Otac dadne
što ga god zaištete u moje ime.

Ovo vam zapovijedam:

da ljubite jedni druge.»

Riječ Gospodnja.



Molitva vjernika

Sestre i braćo, nebeskome Ocu, koji nas je u
Kristu do kraja ljubio i dao nam primjer potpune
ljubavi, izrecimo svoje prošnje:

Osnaži nas, Gospodine, svojom ljubavlju.

1. Za Crkvu u svijetu: osnaži je da uvijek bude
otvorena poticajima tvoga Duha te u svakom
vremenu bude jasan znak Kristove prisutnosti
svima koji tragaju za istinom, molimo te.
2. Za sve kršćane: da nasljedovanjem Kristove
ljubavi nadvladaju sve podjele među ljudima
te budu graditelji novoga svijeta, ispunjena
Božjim mirom, molimo te.
3. Za novokrštenike: da novi život koji su
krštenjem započeli trajno hrane
na stolu tvoje Riječi i tvoga Tijela, molimo te.
4. Za nas ovdje sabrane: daj da mjera svega
našeg djelovanja bude ljubav, kojom si nas
ti u Kristu ljubio, molimo te.
5. Za preminule sestre i braću: po snazi svoje
ljubavi nagradi ih vječnim zajedništvom
s tobom, molimo te.

Svemogući Bože, daj nam spoznati ljubav u kojoj
nas ne prestaješ ljubiti i daj da ti vjerni ostanemo
ljubeći braću ljude. Po Kristu Gospodinu našem.

Može li se zapovjediti ljubav?

Svi koji su doživjeli ljubav, koja je zbog raznih okolnosti bila neprikladna i nemoguća, znaju kako je teško prihvatiti da nekoga ne smiješ voljeti. Većina od najpoznatijih pisanih tragedija kao uzrok navodi upravo zabranjenju ljubav. Gotovo svaki pokušaj da se ljubav uredi zakonima i zapovijedima doista završava tragično. No, još teže izgleda nekome narediti ljubav i zapovjediti da mora voljeti drugu osobu.

U današnjem evanđelju nalazimo upravo takvu zapovijed. »Ovo vam zapovijedam: da ljubite jedni druge.« Isus je na posljednjoj večeri sa svojim učenicima. Izrekao je svoj veličanstveni govor, ustanovio euharistiju i dovršio svoje djelo. Juda je već izišao tražiti one koji će ga uhititi, mučiti i ubiti. Isus to zna. Ostalo mu je još malo vremena. Dragocjeni su to trenutci. Čovjek na kraju nastoji kazati ono što je najvažnije, napraviti sažetak svega i još jednom ponoviti kako bi

sigurno bilo upamćeno. Isus ne govori o vjeri, propisima i obredima, nego o ljubavi. Sav svoj život, djelovanje i učenje sveo je na ljubav.

Živjeti ljubav

Današnji evanđeoski ulomak nastavak je prošlonedjeljnoga govora o trsu i lozama. Isus je sebe nazvao trsom, a učenike mladica. Da bi mladica ostala na životu i donosila rod treba ostati povezana s trsom. Onaj životni sok koji struji iz trsa u mladice jest ljubav. Ona ujedinjuje učenike s Učiteljem, ali i međusobno. O tome govori drugo čitanje povezujući ljubav prema Bogu s ljubavlju ljudi jednih prema drugima. Sveti Ivan poučava da nakon Božjeg utjelovljenja nema ljubavi prema Bogu ukoliko je nema prema čovjeku. Naprotiv, mjera ljubavi prema Bogu postaje ona koju iskazujemo drugom čovjeku. »Tko ne ljubi, ne upozna Boga jer Bog je ljubav.« Upravo zato Isus zapovijeda učenicima da ljube jedni druge. Po ljubavi postaju slični Ocu koji je ljubio Sina i Sinu koji je ljubio učenike. Ništa drugo osim ljubavi ne približava vjernika Bogu, a sve drugo, do polaganja vlastitog života, plod je ljubavi.

Naravno, ljubav je nemoguće prihvatiti ukoliko je izvana nametnuta, ali ona jest imperativ kad je doživljena. Ona tjera čovjeka da u skladu s njom oblikuje svoj život ili čak da »život svoj položi«. Na ljubav se ne može prisiliti, nego se mora doživjeti. Zato je važniji primjer od bilo kakvog govora. Isus je ovu zapovijed izrekao neposredno prije nego ju je osobno posvjedočio prihvaćajući izdaju, osudu, muku i smrt kojima je potvrdio veličinu svoje ljubavi. Sveti Ivan piše: »Ne da smo mi ljubili Boga, nego – on je ljubio nas i poslao Sina svoga kao pomirnicu za grijeh naše«. Stoga se kršćanstvo ne razvija kao religija koja funkcionira na principu Zakona, pa bio on i »zakon ljubavi«, nego nastaje kao *zajednica ljubavi*, razumijevanja i solidarnosti.

Kristova ljubav pronalazi put do svakoga čovjeka.
(H. Campendonk, *Zeleni Krist*, oko 1913.)



Svjedoči nam to i današnje čitanje iz Djela apostolskih dok opisuje veliki preokret koji se dogodio u prvoj Crkvi. Do toga trenutka svi su učenici bili Židovi, a preduvjet za postati Kristovim učenikom bilo je vršenje Zakona. To prestaje shvaćanjem da »Bog nije pristran, nego – u svakom je narodu njemu mio onaj koji ga se boji i čini pravdu«. Ova Petrova gesta omogućila je formiranje prve zajednice u kojoj će zajedno jedni s drugima biti učenici koji potječu iz židovstva kao i oni iz poganstva. Dogodilo se to u Antiohiji čija se zajednica prva nazvala »kršćanima« jer su se razlikovali od svih drugih religijskih grupa. Taj je događaj temelj koji je omogućio razvoj Crkve u koju su svi dobro došli, u kojoj su učenici jednaki i gdje nema onoga pred kojim treba klečati, nego su svi spremni priznati »I ja sam čovjek«, sa svim posljedicama tog priznanja. Doživljaj takve zajednice sam po sebi vjernika tjera na življenje »zapovijedi ljubavi«. Stoga smo prethodnih nedjelja slušali o naglom rastu Crkve. Od one male grupice, nastalo je u kratkom vremenu nebrojeno mnoštvo. Kršćani nisu teoretski naučavali ljubav, nego su je živjeli. Pogani su za prve kršćane govorili: »Gledajte kako se vole, gledajte koliko ljubavi imaju jedni za druge.« I to ih je privlačilo.

Ne treba nam Kristovih učenika!

Svijetu u kojem živimo ne treba Kristovih učenika! Većina je već čula za njega i mnogi znaju što je naučavao. Međutim, rijetki se odluče slijediti ga jer ih vrlo malo susreće prave Kristove nasljedovatelje. Čuju previše riječi, a vide premalo primjera. Već stoljećima odjekuju riječi: »Gdje je ljubav i prijateljstvo, ondje i Bog!«, no čini se da nudimo »previše Boga«, a premalo ljubavi i prijateljstva. Čak i među samim kršćanima »u ime Boga« i »prave vjere« dolazi do međusobne mržnje i neprijateljstva.

Isus, kako bilježi sveti Ivan, ne traži učenike i sluge, nego *prijatelje*. Sluge imaju zajedničkog gospodara, učenici zajednički nauk i učitelja, a prijatelji istu energiju, duh i ljubav. Nećemo ništa postići dok se budemo samo Kristu klanjali ili išli za Isusom jedino slijedeći njegov nauk i drugima ga prenosili. Bit ćemo Kristovi prijatelji tek kad njegov nauk bude dio nas, kad budemo prožeti njegovim Duhom, pokretani njegovom energijom i kad budemo živjeli ljubav kojom je on ljubio. Tada će Crkva od učionice postati zajednica prijatelja u kojoj je Kristova »radost potpuna«, zajednica koja će privlačiti i rod donositi.

Slavko Slišković



U kontekstu svoga oproštaja s učenicima, prije nego će biti predan, Isus govori o radosti. Njegovo predanje u smrt pronalazi smisao i opravdanje u mesijanskoj radosti, radosti ispunjenja Božjega nauma spasenja. U životu učenika ta radost postaje »potpunom radošću« tek po nasljedovanju njegove ljubavi. Radost vjere nije u divljenju Božjoj ljubavi ili u pukome primanju, nego u nasljedovanju, u omogućavanju da je drugi po nama mogu iskusiti.
(T. C.)

Odjeci Riječi

Ljubav je od Boga

uz: 1Iv 4,7-10

Prva Ivanova poslanica poziva vjernike da ljube jedni druge »jer ljubav je od Boga« (1Iv 4,7). Ljubav je odlika Boga, dapače, sâm Bog je ljubav (4,8). Doista, Bog ljubi svoj narod, a ljubav je njegova vječna, kako to potvrđuje i prorok Izaija: »U provali srdžbe sakrih načas od tebe lice svoje, al' u ljubavi vječnoj smilovah se tebi« (Iz 54,8). Ta se vječna ljubav kojom je Bog »ljubio svijet« očitovala u slanju njegova Sina jedinorođenoga (Iv 3,16). Prije nego što je čovjek ljubio Boga, Bog je ljubio čovjeka i poslao svoga Sina »kao pomirnicu za grijeha naše« (1Iv 4,10). Plod Božje ljubavi, baš kao i u proroka Izaije, njegovo je smilovanje i oprostjenje grijeha. Stoga, ako žele doista upoznati Boga, a to znači biti jedno s njime, vjernici moraju ljubiti jedni druge (4,8). To znači živjeti »po njemu«, po Sinu jedinorođencu što ga je Bog poslao u svijet.

Darko Tèpert

Uzašašće Gospodinovo

Ulazna pjesma

Galilejci, što stojite i
gledate u nebo? Ovaj
Isus, kao što ste ga
vidjeli da odlazi u nebo,
isto će tako doći, aleluja.
(Dj 1,11)

Zborna molitva

Svemogući Bože, obdari nas sve-
tom radošću i zahvalom: Kristovo
uzašašće i naše je uzdignuće, jer
smo u nadi svi pozvani u slavu,
kamo je pred nama ušao Krist,
Naša Glava. Koji s tobom.

Darovna molitva

Prinosimo ti, Gospodine, ovu
žrtvu o časnom uzašašću tvoga
Sina. Podaj, molimo te, da se
po ovoj svetoj razmjeni darova
i mi vinemo put nebesa.
Po Kristu, Gospodinu našem.

Prvo čitanje (Dj 1,1-11)

Bí uzdignut njima naočigled.

Početak Djela apostolskih
Prvu sam knjigu, Teofile, sastavio o svemu
što je Isus činio i učio do dana kad je
uznesen pošto je dao upute apostolima koje
je izabrao po Duhu Svetome. Njima je poslije
svoje muke mnogim dokazima pokazao da je
živ, četrdeset im se dana ukazivao i govorio
o kraljevstvu Božjem. I dok je jednom s njima
blagovao, zapovjedi im da ne napuštaju
Jeruzalema, nego neka čekaju obećanje
Očevu »koje čujete od mene: Ivan je krtio
vodom, a vi ćete naskoro nakon ovih dana
biti kršteni Duhom Svetim«.

Nato ga sabrani upitaše: »Gospodine, hoćeš
li u ovo vrijeme Izraelu opet uspostaviti
kraljevstvo?« On im odgovori: »Nije vaše
znati vremena i zgrade koje je Otac podredio
svojoj vlasti. Nego primit ćete snagu Duha
Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi
svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i
Samariji i sve do kraja zemlje.«

Kada to reče, bí uzdignut njima naočigled
i oblak ga ote njihovim očima. I dok su
netremice gledali kako on odlazi na nebo,
gle, dva čovjeka stadoše kraj njih u bijeloj

odjeći i rekoše im: »Galilejci, što stojite i
gledate u nebo? Ovaj Isus koji je od vas
uznesen na nebo isto će tako doći kao što
ste vidjeli da odlazi na nebo.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam (Ps 47,2-3.6-9)

Pripjev: Uzlazi Bog uz klicanje,
Gospodin uza zvuke trublje!

Narodi svi, plješćite rukama,
kličite Bogu glasom radosnim.
Jer Gospodin je to – svevišnji, strašan,
kralj velik nad zemljom svom.

Uzlazi Bog uz klicanje,
Gospodin uza zvuke trublje.

Pjevajte Bogu, pjevajte,
pjevajte kralju našem, pjevajte!

Jer on je kralj nad zemljom svom,
pjevajte Bogu, pjevači visni!
Bog kraljuje nad narodima,
stoluje Bog na svetoj prijestolju.

Drugo čitanje (Ef 1,17-23)

Posjede ga sebi zdesna na nebesima.

Čitanje Poslanice

svetoga Pavla apostola Efežanima

Braćo: Bog Gospodina našega Isusa Krista,
Otac slave, dao vam Duha mudrosti i objave
kojom ćete ga spoznati; prosvijetlio vam
oči srca da upoznate koje li nade u pozivu
njegovu, koje li bogate slave u baštini
njegovoj među svetima i koje li prekomjerne
veličine u moći njegovoj prema nama koji
vjerujemo: ona je primjerena djelotvornosti
sile i snage njegove koju na djelu pokaza u

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	526	Galilejci, što stojite
Otpjevni ps.:	536	Uzlazi Bog
Prinosna:	XVI	Nosimo dare
Pričesna:	542	Evo ja sam s vama (ili ŽV 4./2006.)
Završetak:	563	Kako krasno svršuje se

Gospodin Isus bi uzet na nebo
i sjede zdesna Bogu.

Pričesna pjesma

Evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta, aleluja!

(Mt 28,20)

Popričesna molitva

Svemoguću vječni Bože, ti nam već ovdje na zemlji daješ udjela u nebeskom slavlju. Upravi, molimo te, kršćanska srca k nebu, gdje Krist kao prvi čovjek sjedi tebi s desna. Koji živi.

Kristu, kad ga uskrisi od mrtvih i posjede sebi zdesna na nebesima iznad svakog vrhovništva i vlasti i moći i gospodstva i svakog imena imenovana ne samo na ovom svijetu nego i u budućemu. Sve mu podloži pod noge, a njega postavi – nad svime – glavom Crkvi, koja je tijelo njegovo, punina Onoga koji sve u svima ispunja.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja (Mt 28,19a.20b)

Podite i učinite mojim učenicima sve narode, govori Gospodin; ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta.

Evanđelje (Mk 16,15-20)

Isus bude uzet na nebo i sjede zdesna Bogu.

Svršetak svetog Evanđelja po Marku
U ono vrijeme: Isus se ukaza jedanaestorici i reče im:

»Podite po svem svijetu, propovijedajte evanđelje svemu stvorenju. Tko uzvjeruje i pokrsti se, spasit će se, a tko ne uzvjeruje, osudit će se. A ovi će znakovi pratiti one koji uzvjeruju: u ime će moje izganjati zlođuhe, novim će jezicima zboriti, zmije uzimati; i popiju li što smrtonosno, ne, neće im nauditi; na nemoćnike će ruke polagati, i bit će im dobro.«

I Gospodin Isus, pošto im to reče, bude uzet na nebo i sjede zdesna Bogu.

Oni pak odoše i propovijedahu posvuda, a Gospodin surađivaše i utvrđivaše riječ popratnim znakovima.

Riječ Gospodnja.



Molitva vjernika

U zajedništvu s Kristom Gospodinom, koji nam je kod Oca pripremio mjesto vječnoga radovanja, uputimo nebeskom Ocu svoje prošnje:

1. Za Crkvu, zajednicu vjernika: da u skrbi za svijet i potrebe ljudi ne zaboravi da je zajedništvo s tobom konačni cilj njezinoga zemaljskog putovanja, molimo te.
2. Za sve kršćane: da iščekujući ponovni susret s Gospodinom zauzeto nastoje graditi Kraljevstvo nebesko na svojim životnim putovima, molimo te.
3. Za sve koji tragaju za istinom: da u Kristovu evanđelju i svjedočanskom životu tvojih vjernika prepoznaju novost života koju si nam u Kristu darovao, molimo te.
4. Za ovu zajednicu tvojih vjernika: oslobodi nas od svega što naše korake zaustavlja uz zemaljsko i usmjeri nas prema neprolaznim dobrima, molimo te.
5. Za sve koji su napustili zemaljsko boravište: uvedi ih u trajno zajedništvo s tobom, molimo te.

Nebeski Oče, primi smjerne molitve svojih vjernika koji Krista uskrsloga priznaju svojim spasiteljem. Daj nam nasljedovati njegov život te zavrijedimo biti uzdignuti k tebi. Po Kristu Gospodinu našem.

Gospodin surađivaše i utvrđivaše riječ

Ukatehetskim opisima Isusova zemaljskoga života uzašašće se redovito smješta na kraj: »Nakon što im je govorio, bi uzet na nebo i sjede zdesna Bogu.« Uzašašće se predstavlja kao kraj, dovršetak, odnosno kao Isusov povratak Ocu. No, evanđelist Marko nakon te rečenice dodaje još jednu koja zaključuje cjelokupno Evanđelje: »Oni pak odoše i propovijedahu posvuda, a Gospodin surađivaše i utvrđivaše riječ popratnim znakovima.« Zaustavimo se na toj ključnoj rečenici koja razjašnjava nedjeljivost Kristova uzašašća od otajstva njegove prisutnosti u Crkvi.

Kristova sinergija u Crkvi

Premda je teško lučiti događaj uzašašća od samoga događaja uskrsnuća, uzašašće u novozačetnoj misli predstavlja smisao uskrsnuća. Novozačetni spisi, naime, istom riječju bilježe da Isus *bi uskrišen* i da *bi uznesen* na nebo. Uskrsnuće/uzašašće je dakle Kristov ulazak u Očevu slavu, onu u kojoj je zajedno s Ocem od prapočetka i iz koje je poslan da, prihvativši ljudsku narav i ljudski život, čovjeka vrati »u krilo Očevu«. Što bismo imali od uskrsnuća da je Isus samo ustao od mrtvih i ostao među ljudima. U čemu bi taj događaj bio božanski? Možda bi se mogao i drugačije tumačiti, možda kao povratak iz kliničke smrti. Uskrsnuće je više od ustajanja iz groba. Ono je uzlazak u božanski život. Uzlaaskom »u nebo«, tj. u beskonačnost, u vječnost, u nemjerljivost, Isus na najjasniji način pokazuje svoje božansko sinovstvo. Zato uzašašće nije rastanak učenika od Krista, nego njegova objava potpunoga sjedinjenja s Ocem po uskrsnuću.

Promatrajući otajstvo uskrsnuća/uzašašća u svjetlu Božjeg nauma spasenja nužno je u tome događaju prepoznati Kristovo 'pastirsko' vraćanje izgubljenoga čovjeka u Očev dom. Kristološka slika »Dobroga pastira« eminentno je vazmena slika koja jednako govori o stadi kao i o »izgubljenim ovčama«. Prva izgubljena ovca jest Adam, praroditelj, a s njim i čitav ljudski rod, izgubljen u neposluhu Božjoj riječi. Isus, *silazeći* u ljudski život i smrt, uzima na svoja ramena izgu-

bljenoga čovjeka i vraća ga, *uznosi*, u Očev dom. Bez te vjere i iskustva Kristove blizine, teško je razumjeti otajstvo uzašašća.

U evandeoskome opisu Isusovo uzašašće stoga nije završetak njegova spasenjskog djela. On nastavlja djelovati u djelu Crkve. Njegovo uzašašće i djelo što ga Jedanaestorica nastavlja ju povezani su dvama međuovisnim veznicima (*men... de*), teško prevedivima na hrvatski jezik. Ono što Jedanaestorica poduzimaju nakon »rastanka« s Uskrsnim u uzročnoj je i smisaonoj povezanosti s Uzašašćem: »oni *pak* odoše i propovijedahu posvuda...«. Rastanak s Uskrsnim ne rađa razočaranjem nego prihvaćanjem poslanja. Već prva rečenica u koju evanđelist sažimlje cjelokupni život prve Crkve, pokazuje ispunjenje Isusove riječi poslanja »*Podite po svem svijetu*, propovijedajte evanđelje...« Jedanaestorica odoše i propovijedahu *posvuda* (*pantahou*).

To djelo, međutim, nije plod snage apostolâ i prvih učenika. Važno je uočiti dva završna glagola Markova evanđelja: »a Gospodin *surađivaše* (*synergountos*) i *utvrđivaše* riječ popratnim znakovima« (Mk 16,20). Nakon uzašašća on nastavlja djelovati. Stavljanjem njegova djelovanja na kraj evanđelja pisac poručuje da život kršćana i život Crkve životno ovise o tom Kristovu djelovanju.



Djelo propovijedanja i život Crkve događaju se iz Gospodinove *suradnje*. On je uzdignut k Ocu, ali nastavlja i dalje djelovati – *suradnjom*. Prebogat je značenjem glagol iz grčkoga izvornika koji govori o bogoljudskoj *sinergiji*, nužnoj za ostvaranje Kristova poslanja. Sinergija pretpostavlja istinsku životnu združenost, onu istu kakvu susrećemo u životnim oblicima i stanjima koja nazivamo *sim-biozom*, *sim-patijom*, *simfonijom*... Kao što u tim stanjima prepoznajemo združenost dvaju bića, tako i življenje vjere i poslanja u Crkvi treba ostaviti prostor združenosti s Gospodinom i njegovoj *sinergiji* s našim djelima. Kako li je uzvišena istina da Bog surađuje s nama!? Do uzašašća i povratka Ocu Krist je tražio ljude, učenike, da budu njegovi suradnici. Nakon uzašašća on je suradnik ljudima. Povjerala nam svoje djelo, ali nas ne ostavlja same! Doista, što je drugo život Crkve, ako ne očitovanje otajstvene *sinergije* koja Krista veže uz nas i uz naša djela.

Možda je u našem djelovanju izbljedio ovaj *syn* koji naše riječi otvara Božjoj Riječi, a naša djela Božjoj energiji. Ponekad smo ponosni na svoje riječi i na svoja djela, ponosni do mjere da ih smatramo samo svojima te se zatečemo u iskušenju divljenja sebi. No, upravo nakon takvih trenutaka znademo osjetiti nemoć i beživotnost svojih riječi i djela. Ona su beživotna uvijek kad su samo naša, pa i onda kad je u njih uložena

sva naša životna energija. Tek kad su naše riječi i djela oživljeni Božjom riječju i osnaženi *sinergijom* Božjega Duha, oni postaju svjedočanstvo i uprisutnjenje darovanoga božanskog života.

Duhovnost Uzašašća

Kristov uzlazak u nebo, gledajući iz iskustva njegove trajne *sinergije* u životu vjernika, daje bistri nu i novu spoznaju »neba«. Nebo je slika »Božjega svijeta«. Svojom »sinergičnom« prisutnošću Krist zemlju čini ozračjem neba. Uzašašće stoga govori o trajnoj zadaći kršćana da zemlja – taj čovjekov privremeni dom – bude preobražena u nebo, u dom Kristove vidljive prisutnosti.

Ta se »duhovnost uzašašća« živi u *poslanju*, u djelatnoj brizi za očitovanje Božje blizine i prisutnosti. »Što stojite i gledate u nebo?«, opominje glas s neba ljude koji su svjedočili Isusovu ulasku u Očevu slavu. Duhovnost uzašašća nije u »stajanju i gledanju«, nego u evanđeoskom *pokretu*: »Pođite po svem svijetu!« Ovo »Pođite...« otvara prostor Božjoj spasenjskoj »sinergiji«. Nismo li katkad, u želji za iskustvom vjere i Božje blizine, odveć predani vjerničkome gledanju u nebo, a tako malo spremni »poći« i biti svjedocima »onoga što smo vidjeli i iskusili«? Božja se suradnja očituje samo ondje gdje postoji naše predano nastojanje, rad, življenje poslanja. U svojim nastojanjima dajmo prostora Božjoj suradnji koja preobražava i posvećuje naš život.

Ante Crnčević



»Gospodin Isus« bi uzet na nebo i sjede zdesna Bogu. Uzašašće je uspostava Božjega Kraljevstva. Isus je vladar svijeta po ispunjenju svoga poslanja i po povratku u potpuno zajedništvo s Ocem. Njegovo mjesto »zdesna Bogu«, govori o njegovu vladanju, gospodstvu nad svijetom. Uzašašće nije dakle rastanak od svijeta nego potpuno podlaganje svijeta Božjoj spasenjskoj vlasti. (C. A.)

Odjeci Riječi

Njega postavi glavom Crkvi

uz: Ef 1,17-23

Mi sada imamo zalag baštine, ali još je ne posjedujemo. Krist je preuzeo kraljevstvo kad je zauzeo mjesto na nebeskom prijestolju. I mi smo zajedno s njim stavljeni na nebesa. Biti u nebesima je dakle 'biti s Kristom', biti s njim i razumjeti svoj život posve njime obilježen. To znači da je Crkva isto tako promatrana kao već »nebeska« stvarnost. Crkva je u deueteropavlovskim poslanicama promatrana kao »tijelo« Kristovo. Samo je ona spašeni svijet. »Soteriologija« postaje u funkciji ekleziologije. Isusov čin na križu smjera na stvaranje i pomirenje Crkve, dakle na otvaranje prostora spasenja u koji je vjernik smješten i time spašen.« Iz takvoga govora moramo se pitati kakav je odnos Crkve i Kraljevstva, odnosno vremena i prostora spasenja. Predstavljanje Krista kao »glave« tijela pritom je bitno.

Mario Cifrak

Sedma vazmena nedjelja

Ulazna pjesma

Slušaj, Gospodine, glas
moga vapaja. Moje mi srce
govori: »Traži lice njegovo!«
Da, lice tvoje, Gospodine,
ja tražim.

(Ps 27,7-9)

Zborna molitva

Gospodine, mi vjerujemo da je
Spasitelj ljudskog roda sada s
tobom u slavi. Usliši nam molitvu:
daj da iskusimo njegovu prisut-
nost s nama do svršetka svijeta,
kako je obećao. Po Gospodinu.

Darovna molitva

Primi, Gospodine, žrtvene
prinose i molitve svojih
vjernika. Daj da po ovoj
svetoj službi i mi prijedemo
u nebesku slavu, po Kristu,
Gospodinu našem.

Prvo čitanje (Dj 1,15-17.20a.20c-26)

*Treba da jedan od ovih bude svjedokom
njegova uskrsnuća.*

Čitanje Djela apostolskih

U one dane ustade Petar među braćom –
– a bijaše sakupljenog naroda oko sto
i dvadeset duša – i reče:

»Braćo! Trebalo je da se ispuni Pismo
što ga na usta Davidova proreče Duh Sveti
o Judi koji bijaše vođa onih što uhvatiše
Isusa. A Juda se ubraja među nas
i imao udio u ovoj službi. Pisano je doista
u Knjizi psalama: 'Njegova kuća nek opusti,
njegovo nadgledništvo nek dobije drugi!'
Jedan dakle od ovih ljudi što bijahu s nama
za sve vrijeme što je među nama živio
Gospodin Isus – počevši od krštenja Ivanova
pa sve do dana kad bi uzet od nas –
– treba da bude svjedokom
njegova uskrsnuća.«

I postaviše dvojicu: Josipa koji se zvao
Barsaba a prozvao se Just, i Matiju.
Onda se pomoliše: »Ti, Gospodine,
poznavaoče svih srdaca, pokaži koga si
od ove dvojice izabrao da primi mjesto
ove apostolske službe kojoj se iznevjeri
Juda da ode na svoje mjesto.«

Onda baciše kocke i kocka pade na Matiju;
tako bi pribrojen jedanaestorici apostola.
Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam (Ps 103,1-2.11-12.19-20ab)

Pripjev: Gospodin u nebu postavi
prijestolje svoje.

Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina
i sve što je u meni, sveto ime njegovo!
Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina
i ne zaboravi dobročinstava njegovih!

Jer kako je nebo visoko nad zemljom,
dobrota je njegova s onima koji ga se boje
Kako je istok daleko od zapada,
tako udaljuje od nas bezakonja naša.

Gospodin u nebu postavi prijestolje svoje
i kraljevska vlast svemir mu obuhvaća.
Blagoslivljajte Gospodina, svi anđeli njegovi,
vi jaki u sili što izvršujete naredbe njegove.

Drugo čitanje (1Iv 4,11-16)

Tko ostaje u ljubavi u Bogu ostaje i Bog u njemu.

Čitanje Prve poslanice
svetog Ivana apostola

Ljubljeni, ako je Bog tako ljubio nas, i mi
smo dužni ljubiti jedni druge. Boga nitko
nikada ne vidje. Ako ljubimo jedni druge,
Bog ostaje u nama, i ljubav je njegova u
nama savršena. Po ovom znamo da ostajemo
u njemu i on u nama: od Duha nam je svoga
dao. I mi smo vidjeli i svjedočimo da je Otac
poslao Sina kao Spasitelja svijeta.
Tko ispovijeda da je Isus Sin Božji, Bog
ostaje u njemu, i on u Bogu. I mi smo
upoznali ljubav koju Bog ima prema nama i
povjerovali joj. Bog je ljubav i tko ostaje
u ljubavi, u Bogu ostaje, i Bog u njemu.
Riječ Gospodnja.

Po snazi obećanoga Duha Krist ostaje trajno prisutan među onima koje je ljubio.
(Detalj oltara iz crkve Notre-Dame, Avenas, 12. st.)

Pričesna pjesma

Molim te, Oče,
da budu jedno
kao što smo mi
jedno, aleluja!
(Iv 17,22)

Popričesna molitva

Usliši nas, Bože, naš Spasitelju,
i po ovim nam svetim otajstvima
učvrsti nadu da će se na svemu
tijelu Crkve dovršiti što je počelo
u Kristu, našoj Glavi, koji s tobom
živi i kraljuje u vijeke vjekova.

Pjesma prije Evanđelja (Iv 14,18)

Neću vas ostaviti kao siročad,
govori Gospodin: idem i doći ću k vama,
radovat će se srce vaše.

Evanđelje (Iv 17,11b-19)

Neka i oni budu jedno kao i mi!

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Isus podiže oči k nebu
i pomoli se: »Oče sveti, sačuvaj ih u svom
imenu koje si mi dao: da budu jedno kao
i mi. Dok sam ja bio s njima, ja sam ih
čuvao u tvom imenu, njih koje si mi dao; i
štitio ih, te nijedan od njih ne propade osim
sina propasti, da se Pismo ispuni. A sada k
tebi idem i ovo govorim u svijetu da imaju
puninu moje radosti u sebi. Ja sam im
predao tvoju riječ, a svijet ih zamrzi jer nisu
od svijeta kao što ni ja nisam od svijeta.

Ne molim te da ih uzmeš sa svijeta, nego da
ih očuvaš od Zloga. Oni nisu od svijeta kao
što ni ja nisam od svijeta. Posveti ih u istini:
tvoja je riječ istina. Kao što ti mene posla
u svijet, tako i ja poslah njih u svijet. I za
njih posvećujem samog sebe da i oni budu
posvećeni u istini.«

Riječ Gospodnja.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	553	Uskrsnu Isus doista
Otpjevni ps.:		Gospodin u nebu postavi <i>glazbeni prilog, str. 38</i>
Prinosna:	237	Mir svoj, o Bože
Pričesna:	557	Pjevaj hvale, Magdaleno
Završetak:	561	Kraljice neba, raduj se



Molitva vjernika

Ujedinjeni snagom Kristova Duha,
uputimo svoje molitve Ocu nebeskom
proseći snagu istinskoga zajedništva za cijelu
Crkvu i za sav svijet.

1. Za Crkvu: osnaži je svojom milošću da
u protivštinama i izazovima svijeta sačuva
jasnoću vjere i žar ljubavi, molimo te.
2. Za papu, biskupe i svećenike: udijeli im svoga
Duha mudrosti da ostanu vjerni tvome nauku
i životom svjedoče zbilju Kristove prisutnosti
u svijetu, molimo te.
3. Za sve kršćane: daj da budu poslušni tvome
Duhu ljubavi te trajno grade jedinstvo
na koje si ih pozvao, molimo te.
4. Za sestre i braću koji po krsnome preporođenju
tek započеше hod s tvojim Sinom:
prati ih snagom svoga Duha i udijeli im milost
ustrajnosti na putu vjere, molimo te.
5. Za preminule sestre i braću: obraduj ih
vječnim prebivalištem u kraljevstvu
svoje ljubavi, molimo te.

Primi, nebeski Oče, molitve svoje Crkve
i daj da naše zajedništvo s ljudima raste
iz našeg zajedništva s tobom.
Po Kristu Gospodinu našem.

Kršćani – svijet – Ime

Oduvijek su se kršćani pitali kako se op-
hoditi prema svijetu: treba li se u pot-
punosti odreći svijeta? Ako da, na koji
način; ako ne, što to onda znači biti i dalje u svi-
jetu? Tim i sličnim pitanjima i danas kao kršća-
ni moramo pristupiti krajnjom ozbiljnošću, jer
o njihovu odgovoru ovisi sama vjera. Ulomak iz
Ivanova evanđelja daje smjernice kako isprav-
no misliti i živjeti odnos vjere i svijeta.

U svijetu i za svijet...

Oni su u svijetu. (Iv 17,11) U svojoj svećenič-
koj molitvi, kojom se oprašta od svojih učenika,
Isus moli za učenike koji su u svijetu. Iz toga sli-
jedi da postoji samo jedno područje kršćansko-
ga djelovanja, a to je svijet i samo svijet. Kršća-
ni nisu pozvani djelovati i biti izvan svijeta. To
nije dopušteno jer je sam Bog u Isusu Kristu ta-
kođer bio u svijetu, što dolazi do izražaja u Kri-
stovim riječima: »Ja više nisam u svijetu.« Ako
je Bog djelovao i bio u svijetu, kršćani ne mo-
gu i ne smiju drukčije djelovati i biti. To je još
snažnije izraženo u rečenici: »Ne molim te da ih
uzmeš sa svijeta.« (17,15) Isus Krist ne želi uče-
nike oduzeti i istjerati iz svijeta. U toj rečenici
može se čuti odjek one rečenice o Božjoj lju-
bavi za svijet: »Uistinu, Bog je tako ljubio svijet te
je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan ko-
ji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima ži-
vot vječni. Ta Bog nije poslao Sina na svijet da
sudi svijetu, nego da se svijet spasi po njemu.«
(Iv 3,16-17)

Tako za kršćane biti u svijetu znači biti za
svijet. Odnosno, nije moguće biti za svijet, lju-
biti svijet, ako nismo u njemu. To je i danas važ-
no naglasiti, jer uvijek postoji opasnost da kao
kršćani živimo izvan svijeta, i to na dva načina:
prvi, tako što se strašljivo zatvaramo od svijeta
u svoju samodostatnost i prestajemo djelo-
vati, poput apostolā koji su strašljivo »zatvorili
vrata« pred svijetom (Iv 20,19); drugi, tako
što sanjarimo o nekom nemogućem svijetu ka-
ko bismo djelovali, prema onoj: »Da sam ba-



Po življenju Kristove ljubavi kršćani ostavljaju trag
njegove prisutnosti u svijetu.
(vitraj, crkva sv. Mihaela, Grosspetersdorf, Austrija)

rem rođen u drugoj obitelji, drugom gradu, na-
ciji, da oko mene nisu te osobe, takav posao,
tada bih mogao biti u svijetu i djelovati.« Krš-
ćani, stoga, nisu ni strašljivci ni sanjari koji žive
izvan svijeta, nego osobe koje su poslone u svi-
jet (Iv 17,18) te hrabro djeluju u svijetu i za svi-
jet (Iv 16,33).

...ali ne od svijeta

Jer nisu od svijeta kao što ni ja nisam od svijeta.
Ovom se rečenicom dodatno pojašnjava odnos
kršćana i svijeta. Kršćani su doduše u svijetu i za
svijet, ali nisu od svijeta. Prijedlog *od* ne izriče
više mjesto, nego podrijetlo i temeljnu odredni-
cu bivanja i djelovanja. To znači da kršćani svo-
je biti u svijetu i svoje djelovanje u svijetu ne de-

finiraju svijetom i njegovim kategorijama, nego Isusom Kristom. Temeljno obzorje, unutar kojega vjernik sebe definira, odnosno dopušta da bude definiran i određen, jest Bog. Kršćanin tako svoje djelovanje u svijetu i za svijet ne određuje tim istim svijetom, nego Isusom Kristom. Svijet prestaje biti dominantan, svijet je u Isusu Kristu pobijeđen (Iv 16,33), njegovo obličje prolazi (1Kor 7, 31). Kršćani tako mogu slobodno disati u svijetu, jer mu više ne robuju, svijet im više nije slijepa ulica iz koje nema izlaska. Velik je to razlog za duboku radost, radost koja dolazi od Boga, radost pobjede nad svijetom: »I ovo govorim u svijetu da imaju puninu moje radosti u sebi.« (Iv 17,13) Upravo to kršćansko »ne biti od svijeta, ali biti u svijetu« ne može ne izazvati negativne reakcije onih koji nisu samo u svijetu, nego su i od svijeta, koji ne vide ništa osim svijeta. U njihovoj se reakciji i stavu ispunja Isusova rečenica kojom za svoje učenike kaže: »A svijet ih zamrzi jer nisu od svijeta.« (Iv 17,14) Da, trajna radost u Bogu, a spremnost na prolaznu tugu u svijetu, to je ono što čini kršćane kršćanima, i to je ono što ih razlikuje od promjenjive radosti i trajne tuge ovoga svijeta.

...nego od Imena

Sačuvaj ih u svom imenu. (Iv 17,11) Isus Krist konkretno naznačuje kako se kršćani trebaju određivati Bogom, a ne svijetom: biti sačuvani u Božjemu imenu. Ime u Svetom pismu označava odnos, ime stvara odnos. Imenom se zaziva drugoga i imenom je drugi zazvan. Smjeti imenovati drugoga, odnosno Boga, smjeti ga zazvati Ocem, što nam je omogućio Isus Krist, znači stupiti u zajedništvo s njim. Ime nosi drukčije iskustvo kod prezimena. Prezime naznačava odmak i poštovanje, upoznavanje i približavanje jedno drugomu. Tek prijelaz s prezimena na ime sve mijenja, tada se počinje događati odnos. Tek nam ime daje obrise našega lica, naše osobnosti i jedincitosti. Naprotiv, biti bez imena znači biti beznačajan, bezodnosan, puki broj u bespuću povijesti svijeta. I dok su u svijetu sva ljudska imena prolazna, krhka i nedostatna da zazovu cijeloga čovjeka i budu zazvana cijelim čovjekom, mi kršćani imamo »Ime nad svakim imenom« (Fil 2, 9), Božje ime Isus Krist, koje uvijek smijemo zazivati, koje nas zaziva i po kojemu ulazimo u zajedništvo s nebeskim Ocem. Zazivajmo uvijek to Ime i Imenom pobjeđujemo svijet...

Ivica Raguž



Isus moli Oca da učenike »posveti u istini«. Taj molitveni zaziv dolazi nakon tvrdnje da »učenici nisu od svijeta«. Posvećenost jest upravo u nepripadnosti svijetu, u odijeljenosti »za Boga«. Put te posvećenosti jest Riječ koja nosi istinu o svijetu i spasenju. Kao što je Božja riječ njegov dar, tako je i svetost njegov dar. Ne može ju se živjeti u odijeljenosti od njega, u pukome humanizmu, nego u »odijeljenosti za Boga«. (T. C.)

Odjeci Riječi

Ako ljubimo jedni druge...

uz: 1Iv 4,11-16

Bog je svoju ljubav prema nama pokazao time što je dao svoga Sina (1Iv 4,10). Takva neizmjerena Božja ljubav traži od nas odgovor: »I mi smo dužni ljubiti jedni druge« (4,11). Bogu uzvraćamo ljubav tako što ljubimo svoje bližnje. Takav se stav opravdava time što »Boga nitko nikada ne vidje« (4,12). Bog je, međutim, prisutan unutar zajednice, pa ako jedni druge ljubimo, Boga ljubimo. Na taj način »Bog ostaje u nama i ljubav njegova u nama savršena« (1Iv 4,12), ne u nama kao pojedincima, nego u nama kao *zajednici*. Veza toga zajedništva njegov je Duh kojega nam je dao (4,13), te je po tom daru posljednjih vremena u nama Bog prisutan. Kako bi ta ljubav i zajedništvo bili potpuni, potrebna je vjera da je Isus Krist Sin Božji, jedno s Bogom (4,15). To je i sadržaj svjedočanstva što ga daje sveti pisac (4,14), a to mu je moguće jer je i sam upoznao ljubav Božju i povjerovao joj (4,16).

Darko Tepert

Pedesetnica. Duhovi

Ulazna pjesma

Ljubav je Božja
razlivena u srcima našim
po Duhu Svetom koji
prebiva u nama, aleluja.
(Rim 5,5; 10,11)

Zborna molitva

Bože, ti otajstvom današnje svetkovine posvećuješ u svakom plemenu i narodu cijelu Crkvu. Izlij na sav svijet darove svoga Duha: što si svojom dobrotom učinio na počecima Crkve to i danas izvrši u srcu svojih vjernika. Po Gospodinu.

Darovna molitva

Ispuni, Gospodine, obećanje svoga Sina: nek nas Duh Sveti uvede u otajstvo ove žrtve i otvori nam svu istinu, po Kristu, Gospodinu našem.

Prvo čitanje (Dj 2,1-11)

Svi se napuniše Duha Svetoga i počеше govoriti.

Čitanje Djela apostolskih

Kad je napokon došao dan Pedesetnice, svi su bili zajedno na istome mjestu. I eto iznenada šuma s neba, kao kad se digne silan vjetar. Ispuni svu kuću u kojoj su bili. I pokažu im se kao neki ognjeni razdijeljeni jezici te siđe po jedan na svakoga od njih. Svi se napuniše Duha Svetoga i počеше govoriti drugim jezicima, kako im već Duh davaše zboriti.

A u Jeruzalemu su boravili Židovi, ljudi pobožni iz svakog naroda pod nebom. Pa kad nasta ona huka, strča se mnoštvo i smete jer ih je svatko čuo govoriti svojim jezikom. Svi su bili izvan sebe i divili se govoreći: »Gle! Nisu li svi ovi što govore Galilejci? Pa kako to da ih svatko od nas čuje na svojem materinskom jeziku? Parti, Međani, Elamljani, žitelji Mezopotamije, Judeje i Kapadocije, Ponta i Azije, Frigije i Pamfilije, Egipta i krajeva libijskih oko Cirene, pridošlice Rimljani, Židovi i sljedbenici, Krećani i Arapi – svi ih mi čujemo gdje našim jezicima razglašuju veličanstvena djela Božja.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam (Ps 104, 1ab. 24ac 29b-31.34)

Pripjev: Pošalji Duha svojega, Gospodine, i obnovi lice zemlje!

Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina!
Gospodine, Bože moj silno si velik!
Kako su brojna tvoja djela, Gospodine,
puna je zemlja stvorenja tvojih.

Ako dah im oduzmeš, ugibaju,
i opet se u prah vraćaju.
Pošalješ li dah svoj, opet nastaju,
i tako obnavljaš lice zemlje.

Neka davijska traje slava Gospodnja:
nek se raduje Gospodin u djelima svojim!
Bilo mu mило pjevanje moje!
Ja ću se radovati u Gospodinu.

Drugo čitanje (Gal 5,16-25)

Plodovi Duha.

Čitanje Poslanice

svetoga Pavla apostola Galaćanima
Braćo: Po Duhu živite pa nećete ugađati požudi tijela! Jer tijelo žudi protiv Duha, a Duh protiv tijela. Doista, to se jedno drugomu protivi da ne činite što hoćete. Ali ako vas Duh vodi, niste pod Zakonom.

A očita su djela tijela. To su: bludnost, nečistoća, razvratnost, idolopoklonstvo, vraćanje, neprijateljstva, svađa, ljubomor, srdžbe, spletkarenja, razdori, strančarenja, zavisti, pijančevanja, pijanke i tome slično. Unaprijed vam kažem, kao što vam već,

Prijedlozi za pjevanje

Ulaz:	526	Duh Gospodnji ispunja svemir
ili:	552	Ljubav je Božja razlivena
Otpjevni ps.:	537	Pošalji Duha svojega
Posljednica:	540-541	Dođi Duše presveti
Prinosna:	234	Kad navrší se
Pričesna:	542	Svi se napuniše
Završetak:	565	Milost Duha Svetog

Kad svi bijahu zajedno, na istome mjestu,
napuniše se Duha Svetoga.
(Inicijal iz Graduala, Wonnental/Breisgau, oko 1350.)

Pričesna pjesma

Svi se napuniše
Duha Svetoga,
razglašavajući
veličanstvena djela
Božja, aleluja.

(Dj 2,4.11)

Popričesna molitva

Bože, ti svojoj Crkvi dijeliš dare
nebeske; čuvaj u nama milost
koju si dao, da dar Duha Sve-
toga vazda u nama djeluje a
duhovna hrana unaprijedi djelo
vječnog otkupljenja, po Kristu,
Gospodinu našem.



rekoh: koji takvo što čine, kraljevstva
Božjega neće baštiniti. Plod je pak
Duha: ljubav, radost, mir, velikodušnost,
uslužnost, dobrotu, vjernost, blagost,
uzdržljivost. Protiv tih nema zakona. Koji
su Kristovi, razapeše tijelo sa strastima i
požudama. Ako živimo po Duhu, po Duhu
se i ravnajmo!

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja

Dodi Duše Sveti, napuni srca svojih vjernika;
i oganj svoje ljubavi u njima užezi!

Evanđelje (Iv 15,26-27; 16,12-15)

Duh istine upućivat će vas u svu istinu.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu
U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima:
»Kada dođe Branitelj koga ću vam poslati
od Oca – Duh istine koji od Oca izlazi –
on će svjedočiti za mene. I vi ćete svjedočiti
jer ste od početka sa mnom.
Još vam mnogo imam kazati,
ali sada ne možete nositi.
No kada dođe on – Duh istine –
upućivat će vas u svu istinu;
jer neće govoriti sam od sebe,
nego će govoriti što čuje i navješćivat će
vam ono što dolazi. On će mene proslavljati
jer će od mogega uzimati i navješćivati vama.
Sve što ima Otac, moje je.
Zbog toga vam rekoh:
od mogega uzima i – navješćivat će vama.«
Riječ Gospodnja.

Molitva vjernika

U snazi Duha Svetoga kojim smo na krštenju
posvećeni, uputimo Ocu nebeskome svoje
molitve:

1. Svojoj Crkvi, Gospodine,
daruj duh zajedništva i čvrstu svezu jedinstva,
u bogatstvu raznolikosti svih
koji te u njoj slave, molimo te.
2. Prosvijetli, Gospodine, svojim Duhom papu
našega Benedikta, sve biskupe i svećenike,
da tvoje vjernike mogu trajno uvoditi
u dubinu bogatstva tvoje riječi, molimo te.
3. Prodahni sve krštenike svojim Duhom
da životom svjedoče ljubav
koju si nam darovao, molimo te.
4. Nama ovdje okupljenima podari milost da
u svojim životima prepoznamo darove tvoga
Duha te tako izgrađujemo zajedništvo
s braćom i sestrama s kojima živimo,
molimo te.
5. Našim pokojnicima podari radost udioništva
u tvojoj nebeskoj slavi, molimo te.

Bože, izvore svakoga dobra, usliši nam smjerne
prošnje. Obdari nas darom Duha Svetoga
i pomozi da mu cijeloga života budemo
dostojan hram. Po Kristu Gospodinu našem.

Pedesetnica – rođenje Crkve

Duhovi – *dies natalis Ecclesiae*, rođendan Crkve. Njezin rođendan pokazuje da nije stvorena nikakvim osnivačkim aktom ili skupštinom na kojoj bi većinom glasova bio usvojen njezin statut. Nije rođena ni voljom većine niti zalaganjem ljudi. Crkva je rođena kao *dar Krista Uskrsloga*, kao dar ljubavi i nade. Poput djeteta rođenog iz ljubavi oca i majke. Stoga, premda se čini slična svakoj drugoj instituciji i premda se često tako i ponaša, ona svoj pravi izvor ima u Trojedinome Bogu. Ona je, kako je istaknuo sveti Ciprijan »djelo Trojstva«. Proizlazi iz Očeve spasenjske volje i prije stvaranja svijeta, oblikovana je Kristovim životom i propovijedanjem, smrću i uskrsnućem te poslanjem Duha. U njoj cijelo stvaranje nalazi svoj smisao i prema njoj je upućeno. Upravo stoga Crkva ima smisla samo ako je ispunjena Duhom Svetim.

U Vjerovanju svake nedjelje i svetkovine molimo da vjerujemo »u jednu, svetu katoličku i apostolsku Crkvu«. Nije bez značenja činjenica da se taj članak vjere nalazi u trećemu dijelu Vjerovanja koji je posvećen Duhu Svetom. Istina, ne vjerujemo u Crkvu na isti način na koji vjerujemo u Oca, Sina i Duha Svetoga, u Presveto Trojstvo. Ipak, u Crkvu vjerujemo jer je ispunjena Duhom Svetim. Sveti Toma Akvinski napisao je da bi taj dio vjerovanja bilo najbolje moliti ovako: »vjerujem u Duha Svetoga koji ispunja Crkvu«. Bez Duha Svetoga Crkva ne postoji, pretvara se u svoju suprotnost, u mrtvu instituciju koja piše svoju vlastitu propast.

No, danas se svi pozivaju na Duha Svetoga. Da je Joakim iz Fiore u dvanaestom stoljeću, govoreći o nadolazećem razdoblju Duha, znao kako će se mnogi pozivati na Duha Svetoga i naizgled njime ispunjeni oko sebe stvarati pomutnju, razdor, neprijateljstva sigurno bi drukčije razmišljao. Ovako za nas ostaje uvijek iznova odgovoriti na pitanje kako prepoznati djelovanje Duha Svetoga u Crkvi. U tome nam mogu pomoći današnja čitanja.



Crkva je rođena iz dara Duha Svetoga, trajne Kristove prisutnosti u životu vjernika. (Beate Heinen, 1999.)

Duh darovan Crkvi

Djela apostolska i današnje evanđelje govore nam o tome kako je Crkva uvijek vezana uz neko mjesto, bilo to mjesto straha, zatvorenosti, nedoumice ili pak mjesto otvorenosti za djelovanje Duha. Crkva je vezana uz kuću, uz dom. Ona je sam *dom*. Prepoznatljiv i blizak onima koji u njemu prebivaju. Dom ispunjen Duhom. Stoga se trebamo pitati je li i za nas Crkva dom i kako ju učiniti vlastitim domom.

Istovremeno, Crkva je ispunjena ljudima različitih pogleda, razmišljanja, rasa i govora. Ona nije dom jednoumlja i ideološke uravnilovke. Ona je dom jedinstva u različitosti, bez privilegiranih i povlaštenih, prvorazrednih i drugorazrednih članova. Sve u Crkvi ispunja isti Duh koji omogućuje međusobnu komunikaciju i povezanost. Djelovanjem Duha svi su potvrđeni u svojoj posebnosti, ali istovremeno ujedinjeni darom koji sve ispunja i nadilazi, koji sve iz posebnosti uvodi u posebno jedinstvo i zajedništvo. Stoga, nije Duh koji razdire, koji vodi sektaškom stavu i stvaranju raznih grupa u sebe zatvorenih. Duh može biti samo ujedinitelj.

Duh je izvor posebnosti Crkve i u načinu njezina poslanja: on istovremeno čini da svatko bude dosegnut i ostvaren u onome što jest i kakav jest, kao što su bili i svi učenici okupljeni na dan Pedesetnice u Jeruzalemu. Duh čini da evanđelje ne bude shvaćeno kao kultura i način življenja samo jedne grupe, jednoga naroda, civilizacije ili kontinenta. Duh po navještaju Evanđelja tvori novu i drukčiju kulturu čije nam se obilježje pokazuje u poslanici Galaćanima – kulturu koja nije ničije vlasništvo i ničija privilegija, a prepoznaje se u djelima onih koje Duh Sveti nastanjuje preobražavajući ih i osposobljujući da budu osobe sposobne za zajedništvo s drugim i s Bogom. Duh ispunja srca i vodi nas na put svetosti. On je dar kršćanima kao pojedincima i Crkvi kao zajednici.

Duh koji uvodi u istinu o Kristu

Osim toga, Duh uvodi Crkvu u svu istinu o Kristu, istinu koja svoje temelje ima u Pismu, ali je i šira od Pisma. On omogućava Kristovu prisutnost u svakome trenutku povijesti te daje sposobnost Crkvi da prevede poruku Evanđelja za svaki povijesni trenutak. Samo Božji Duh omo-

gućuje da Crkva ne zapadne u biblijski fundamentalizam te da ne proglasi jedno povijesno razdoblje jedino mjerodavnim za život Crkve. Samo Duh omogućuje da prava obnova Crkve bude *kreativna vjernost Evanđelju*, a ne ostvarenje vlastitih interesa i snova. Tko se poziva na neki drugi Duh, očito se ne poziva na Kristov Duh darovan Crkvi.

To su prvotni darovi Duha Crkvi, darovi koji Crkvu čine Crkvom. Duh daje svakome različite darove za izgradnju Crkve, ne zbog vlastite koristi i probitka. I Duha se ne zaziva zbog vlastitih privatnih interesa, nego zbog toga da nas uvede u istinu o Kristu, da nam omogući razumijevanje njegovoga života i riječi kako bismo mogli biti svjedoci Uskrsloga Gospodina. Zazivamo ga zato da ne ostavi Crkvu i ne prepusti je onim silama koje od nje žele učiniti ustrašenu zajednicu koja se skriva iza zatvorenih vrata, zajednicu trganu razdorima i traženjima ostvarenja vlastitih interesa. Molimo za dar Duha Crkvi kako bismo i sami mogli vidjeti što trebamo učiniti za Crkvu, a ne samo ona za nas. Za taj dar trebamo moliti osobito danas, na dan Pedesetnice, na dan rođenja Crkve.

Željko Tanjić



Na početku evanđelja Ivan Preteča navješćuje Krista: »Među vama ('mesos himon') stoji koga vi ne poznate.« Po uskrsnuću Krist je opet među učenicima: »dođe, stane u sredinu ('eis to meson')..., a učenici se obradovaše vidjevši Gospodina.«

Tu je životnost kršćanstva. Ne zadovoljava se samo prihvaćanjem Isusova propovijedanja i nauka, nego primanjem i prepoznavanjem Uskrsloga, obnovitelja života. Učenička radost nastupa u udioništvu u životu Uskrsloga. To je punina dara Duha – život u Kristu. (A. C.)

Odjeci Riječi

Po čemu prepoznati darove Duha? uz: 1Kor 12,3b-7.12-13

Premda ima formalne sličnosti s poganskom ekstazom, valja nam razlučiti kršćanske značajke »govora u jezicima«: oni koji govore u snazi toga dara uvijek su kršćani; uzrok govora u jezicima jest Duh Sveti (a ne neke tehnike koje proizvode ekstazu); sadržaj je uvijek navještaj Božje pohvale i izričaji su uvijek u skladu sa svetim Pismom, što je uvijek odrednica i sud radi li se o govoru u jezicima pod utjecajem Duha Božjega. Oblici govora u jezicima u Novom zavjetu poznati su nam iz 1Kor 12,10. Glosolalija najprije nalazi svoje mjesto u molitvenom životu pojedinca: u jezicima hvali Boga i izgrađuje samoga sebe (usp. 1Kor 14,2-4). Ovaj oblik govora u jezicima ne nalazi mjesto u bogoslužju zajednice jer *nije od zajedničke koristi* (usp. 1Kor 12,7), osim kada je govor u jezicima usmjeren na ljude i kada je preveden (usp. 1Kor 14,27).

Mario Cifrak

Svetkovina Presvetoga Trojstva

Ulazna pjesma

Blagoslovljen budi
Bog Otac, i jednorodeni
Božji Sin, i Sveti Duh
za milosrđe koje
nam je iskazano.

Zborna molitva

Bože Oče, poslao si na svijet svoga
Sina, Riječ istine, i Duha posvetitelja,
da ljudima objaviš tajnu svoga života.
Udijeli nam da ispovijedamo pravu
vjeru, priznajemo slavno i vječno
Trojstvo te se klanjamo tebi, sve-
mogućem i jedinom Bogu. Po Kristu.

Darovna molitva

Gospodine Bože naš,
zazivamo tvoje sveto ime
da posvetiš ove darove.
Učini da i mi postanemo
vječni prinos tebi, po
Kristu Gospodinu našem.

Prvo čitanje (Pnz 4,32-34.39-40)

*Gospodin je Bog na nebu i ovdje na zemlji –
– drugoga nema.*

Čitanje Knjige Ponovljenog zakona
Mojsije reče narodu:

»Ispitaj samo prijašnja vremena
što su protekla prije tebe, sve otkad je
Bog stvorio čovjeka na zemlji:
je li ikad, s jednoga kraja nebesa
do drugoga, bilo ovako veličanstvena
događaja? Je li se što takvo čulo?
Je li ikad koji narod čuo glas Boga
gdje govori isred ognja kao što si ti čuo
i na životu ostao? Ili, pokušao li koji bog
da ode i uzme sebi jedan narod
isred drugog naroda kušnjama,
znakovima, čudesima i ratom,
jakom rukom i ispruženom mišicom,
uza silne strahote, kao što je sve to,
na vaše oči, učinio za vas Gospodin,
Bog vaš, u Egiptu?

Danas, dakle, spoznaj i zasadi
u srce svoje: Gospodin je Bog
gore na nebu i ovdje na zemlji –
– drugoga nema. Drži njegove
zakone i njegove zapovijedi
koje ti dajem danas da dobro bude
tebi i tvojoj djeci poslije tebe;
da dugo poživitiš na zemlji
koju ti Gospodin, Bog tvoj,
daje zauvijek.«
Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam (Ps 33,4-6.9.18-20.22)

Pripjev: Blago narodu koji Gospodin
odabra sebi za baštinu!

Práva je riječ Gospodnja
i vjernost su sva djela njegova.
On ljubi pravdu i pravo:
puna je zemlja dobrote Gospodnje.

Gospodnjom su riječju nebesa sazdana
i dahom usta njegovih sva vojska njihova.
On reče – i sve postade,
naredi – i sve se stvori.

Evo, oko je Gospodnje nad onima koji ga se boje,
nad onima koji se uzdaju u milost njegovu:
da im od smrti život spasi,
da ih hrani u danima gladi.

Naša se duša Gospodinu nada,
on je pomoć i zaštita naša.
Neka dobrota tvoja, Gospodine,
bude nad nama,
kao što se u tebe uzdamo!

Drugo čitanje (Rim 8,14-17)

*Primiste Duha posinstva u kojem kličemo:
Abba! Oče!*

Čitanje Poslanice
svetoga Pavla apostola Rimljanima
Braćo: Svi koje vodi Duh Božji sinovi su
Božji. Ta ne primiste duh robovanja da se
opet bojite, nego primiste Duha posinstva
u kojem kličemo: »Abba! Oče!« Sam Duh
susvjedok je s našim duhom da smo djeca
Božja; ako pak djeca, onda i baštinici,
baštinici Božji, a subaštinici Kristovi,

Bog se objavljuje kao zajedništvo božanskih osoba.
Život vjere je udioništvo u tome zajedništvu.
(reljef prema ikoni A. Rubljova).

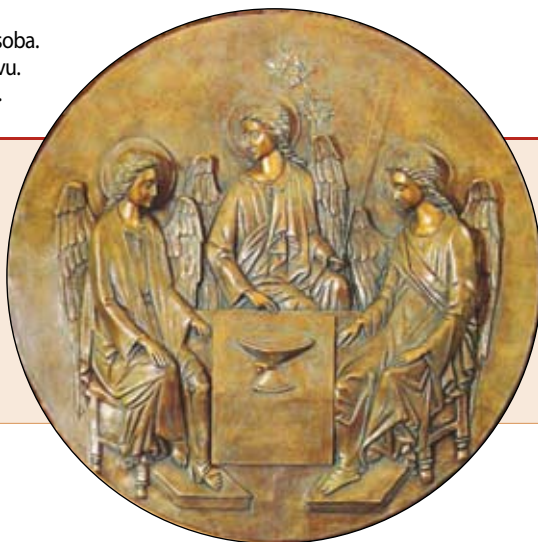
Pričesna pjesma

Budući da ste sinovi,
odasla Bog u srca
vaša Duha Sina
svoga koji kliče:
Abba! Oče!

(Gal 4,6)

Popričesna molitva

Gospodine Bože naš, daj
da nam bude na spasenje
tijelu i duši ova pričest
i vjera u tvoje vječno
Trojstvo i jedinstvo koju
smo ispovjedili, po Kristu,
Gospodinu našem.



kada doista s njime zajedno trpimo,
da se zajedno s njime i proslavimo.
Riječ Gospodnja..

Pjesma prije Evandjelja (usp. Otk 1, 8)

Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu,
Bogu koji jest, koji bijaše i koji dolazi!

Evandjelje (Mt 28,16-20)

Krstite ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

Čitanje svetog Evandjelja po Mateju
U ono vrijeme:

Jedanaestorica podoše u Galileju na goru
kamo im je naredio Isus. Kad ga ugledaše,
padoše ničice pred nj. A neki posumnjaše.
Isus im pristupi i prozbori:

»Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji!
Podite dakle i učinite mojim učenicima sve
narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha
Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam
zapovjedio! I evo, ja sam s vama u sve dane
– do svršetka svijeta.«

Riječ Gospodnja.

Prijedlozi za pjevanje

Ulaz:	5	Blagoslovljen budi
ili:	65	Oče naš dobri
Otpjevni ps.:		Blago narodu <i>glazbeni prilog, str. 39</i>
Prinosna:	230	Darove prinesite
Pričesna:	237	Nebo gori
Završetak:	753	Do nebesa

Molitva vjernika

Sestre i braćo, u zajedništvu s Kristom
Gospodinom, oživljeni snagom Duha koji nam je
darovan, uputimo svoje molitve Ocu nebeskom:

1. Sve udove svoje Crkve, koji su po krsnome
pritjelovljenju postali dionici božanskoga
života, čuvaj u snazi zajedništva s tobom i
čvrstome vezu međusobne ljubavi, molimo te.
2. Sve kršćane prosvijetli svojim Duhom da
mogu spoznati svoju misionarsku zadaću
u svijetu te svjedočanskim životom
izgrađivati tvoje kraljevstvo, molimo te.
3. Svima koji su shrvani malodušjem prodahni
srca svojom ljubavlju i pouzdanjem
u tvoju dobrotu, molimo te.
4. Naše obitelji obnovi Duhom zajedništva
i ozdravi u njima sve što je nepovjerenjem
i nerazumijevanjem ranjeno, molimo te.
5. Pokojnu našu braću i sestre, koji su
po krštenju pritjelovljeni Kristu, nagradi
vječnim zajedništvom s tobom
u nebeskoj domovini, molimo te.

Svemogući Bože, po Kristovu silasku među ljude
i po daru Duha uveo si nas u svoje božansko
zajedništvo. Pomozi nam da živeti u svijetu
trajno rastemo u tome daru s tobom
te budemo dostojni vječnoga života.
Po Kristu Gospodinu našem.

Tjeskoba tajne u radosti Otajstva

Za ljude koji nisu životno susreli Krista koji je živ među nama, Presveto Trojstvo je zagonetka koja dovodi pred mnoštvo nerješivih pitanja. To je zagonetka koja ljude uspjeva uvući u razmišljanja i 'razbijanje' glave oko vježbanja proturječne algebre: $1=3$. Slušajući rasprave o Trojstvu, od filozofskih preko pjesničkih do misli jednostavnih ljudi ili do povijedničkih vratolomija, koje su na kraju završavale u još većim složenostima od onih kojima su započele, dolazilo se do jednostavne rečenice koja je djelovala poput sigurna utočišta: *to je tajna*.

Tajnu se promatra kao nešto neshvatljivo, tamno, kao zid pred kojim je čovjek prisiljen stati, pred kojim um počne mucati i osjećati svoju nemoć i tjeskobu. Želio bih da danas, barem na čas, ostavimo dovitljivosti, poniranje u genijalnost ljudskih sposobnosti, te da se zaustavimo pred onim što Bog govori o sebi i o nama, a ne mi o njemu. Za to su najkraći put liturgija i njezini izražaji koji vode u radost.

Bezotajstvena nijemost

Govoreći i raspravljajući o Trojstvu, dobiva se dojam da je Bog želio zakomplicirati stvarnost, a liturgija govori da nam je Bog htio otkriti, objaviti ono što je vjekovima bilo skriveno. U zbornoj molitvi današnjega slavlja molimo: »Bože Oče, poslao si na svijet svoga Sina, Riječ istine i Duha posvetitelja, da ljudima objaviš tajnu svojega života: Udijeli nam da ispovijedamo... vjeru, priznajemo Trojstvo, te se klanjamo Tebi.« Da objavi, a ne da sakrije!

Danas proslavljamo otajstvo ljubavi, a otajstvo nije problem, nije apsurdno vjerovanje, nego istina koja nas nadilazi, zasljepljujuća poput sunca koje – bez obzira na njegov sjaj – ne možemo vidjeti, osim zahvaljujući zaštiti koja zatamnjuje sjaj. Otajstvo je nešto što ne s-hvaćamo i ne obuhvaćamo, jer ono obuhvaća nas i obvezuje nas na skok u kojemu je jedini mogući govor vjera. Vjera pak



ne postaje bespomoćni uzmak, nego najdublja spoznaja. Bog se ne nalazi na kraju naših putova spoznaje. On postoji u svojoj ljubavi koja nam se očituje.

Kršćansko Otajstvo, ta čovjeku nedostupna tajna, objavljuje se u Isusu Kristu kako

bismo otkrili sreću u tako objavljenome i skrivenome Bogu. Za to su potrebni vjera i Duh Sveti, a svaki pokušaj poniranja u otajstvo bez vjere uzaludan je posao. To govori sveti Pavao: »Što oko ne vidje i uho ne ču, i u srce čovječje ne uđe, to pripravi Bog onima koji ga ljube. A nama to Bog objavi po Duhu, jer Duh sve proniče i dubine Božje... To i navješćujemo, ne naučenim riječima čovječje mudrosti, nego naukom Duha izlažući duhovno duhovnima.« (1Kor 2,9-13).

Naša je civilizacija pokušala dokinuti otajstvo (a s njime i poetičnost), s posljedicom da je život svijeta postao sve prozaičniji, izbljedio ili se vulgarizirao, jer se ono što stvari imaju reći zaustavlja u njima samima. Sve je naizgled na svome mjestu, s pravom etiketom na pravome proizvodu. Čovjek postaje dio velikoga programiranja osjećaja i gušenja izvornosti, a zahtijevana 'razumljivost' nerijetko ubija dušu, osiromašuje život i banalizira ga. Umjesto otajstva, kriterij je postala neka čudna 'znanost' prepuna znatiželje, zatvorena za otajstvo i zbog toga prisiljena biti nijema.

Zahtevnost Trojstva koje je Ljubav

Možda nam ipak u ovome vremenu postaje jasno da se u svijetu bez otajstva ništa ne razumije. Evo zašto je profesorica Marculescu rekla: »Mi, marksisti, nismo vodili brigu o otajstvu; zlostavljali smo ga.« Na nama je da damo glas onomu koji je posvema drukčiji – Drugomu. Glas koji je tih, nenametljiv, diskretan – glas

Duha koji nam je darovan i koji šapće odakle dolazimo i kamo idemo. Taj Duh nam govori što se 'događa' u Bogu, Duh koji govori o zajedništvu triju Osoba.

Tako Trojstvo objavljuje smisao ljudske osobe. Govori nam da samo ljubav rađa osobu. Reći Trojstvo znači reći Ljubav. »Možeš imati sve, ali ako ti nedostaje ljubavi to *sve* ne služi ti ničemu.« (sv. Augustin) Vjernik Boga susreće u tri temeljna suodnosa. Prvi je odnos u spoznaji Boga koji se nalazi *iznad nas* – Boga Oca, našega Oca – uvijek spremnoga prihvatiti izgubljene i oprostiti. No, vjernik u evanđelju nalazi Boga koji je *oko nas* – Boga koji je naš brat: »Bijah gladan i dadoste mi jesti...« I konačno, Bog se nalazi i *u nama* »po Duhu koji nam je dan«. Bog je *intimior intimo meo* (*prisaniji mi od mene samoga*). Tako Boga možemo zvati: *Oče naš; Brate naš; Duše naš*. Kršćanin koji vjeruje u Presveto Trojstvo nastojat će živjeti to otajstvo, odbacujući sebičnost i svaku usmjerenost narcisoidnoga kršćanstva koje bi željelo uživati u definiriranosti Boga.

Ovo je proslava Boga zajedništva, otvorenosti i stvaralaštva, gdje se predodžbe o Bogu ne zaustavljaju na matematičkim poučcima i na filozofijskim silogizmima. Božja 'računica' i algebra bježi matematici, ali kršćanin, kada govori o Trojedinstvu, ne govori ništa suprotno matematici, već govori drugim jezikom o Bogu i ljubavi.

U euharistijskome slavlju ove svetkovine čitamo najkraći evanđeoski odlomak u ovoj liturgijskoj godini koji govori o Isusovu slanju učenika, kako bi sve narode učinili njegovim učenicima. Na kraju im kaže: »Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta.«

Istinu da je Bog s nama u sve dane do svršetka svijeta danas čitamo u govoru o ljubavi koji postaje problematičan svima koji žele protumačiti ljubav, sažeti ju u definicije. Čovjek se misli našao pred ponorom neobuhvatljivoga jer otajstvo ne stane samo u misao. Za Otajstvo su čovjeku potrebni šutnja, molitva i klanjanje. Umjetnici naslućuju, a filozofi i teolozi mucaju istinu koju živi jedino onaj tko poznaje žrtvu križa kao vlastiti prinos Bogu.

Tako današnja svetkovina za nas vjernike nije ni dan sofisticiranih teoloških rasprava niti je to pročišćeni govor o čudnome politeizmu, nije ni proslava apstraktnosti metafizičkih domišljatosti. Ovo je svetkovina vazmenoga otajstva u kojemu Bog progovara čovjeku o darovanosti susreta koji za čovjeka postaje prostorom življenja. Bog je ušao u našu povijest i u njoj otkriva svoju blizinu. No, bez obzira na tu blizinu Bog ostaje posvema drukčiji. Između Boga i čovjeka ostaje čas taman oblak otajstva patnje, čas svjetlost objave njegove blizine u daru prisutnosti u tamama, sve do trenutka kada ćemo ga vidjeti kao što jest.

Ivan Šaško



Trojstvo, kao »princip zajedništva«, otkriva da u samome temelju kršćanske vjere nije puko prihvaćanje objavljene istine, nego život u zajedništvu, u odnosu, u darivanju. Život vjere u odnosu nije dakle samo »praktični izriječ« ili »angažirani« oblik vjere, nego oblik koji je neodvojiv od same biti autentičnoga kršćanstva. (A. C.)

Odjeci Riječi

Djeca posinstva

uz: Rim 8,14-17

Pavao naglašava da je Duh 'princip života' u Kristu koji je upravo božanski. Biti djeca, a ne više robovi, izriče tu stvarnost. Duh – »susvjedok je s našim duhom« da smo djeca Božja. Živjeti kao uskrslu znači prepoznati u duhu glavnog djelatnika života kršćanina koji je pozvan klicati Bogu s Isusom Kristom nazivajući ga «Abba». Oslobođeni Zakona i postavši djecom posinstva, kršćani su još u vremenu iščekivanja, ne svršetka. Kao djeca Božja živimo u konkretnim ljudskim prilikama, podložni padu. Naša je nada, dakle, povjerenje u djelovanje Duha koji je posvuda na djelu, odnosno iščekivanje potpune objave one slave koja već stanuje u nama. Između udisanja stvorenja i uzdisanja Duha stoji naše uzdisanje koje je kao uzdisanje žene koja rađa i tako daruje život.

Mario Cifrak

Gospodin na nebu postavi

Otpjevni psalam za Sedmu vazmenu nedjelju – B

Blaženko Juračić

Go - spo - din u ne - bu po - sta - vi prije - sto - lje svo - je.

The musical score is in G minor (three flats) and 4/4 time. It features a vocal melody with a triplet of eighth notes in the third measure and a final half note with a fermata. The piano accompaniment consists of a single bass note in the first measure, followed by a half note in the second measure, and then a series of chords in the third and fourth measures.

Ps 103

1. Blagoslivljaj, dušo moja, Go - spo - di - na i sve što je u meni, sveto ime nje - go - vo!
 2. Jer kako je nebo visoko nad zem - ljom, dobrota je njegova s onima koji ga se bo - je.
 3. Gospodin u nebu postavi prijestolje svo - je i kraljevska vlast svemir mu o - bu - hva - ća.

The musical score is in G minor and 4/4 time. It features a vocal melody with a triplet of eighth notes in the first measure. The piano accompaniment consists of a series of chords in the first and second measures, followed by a half note in the third measure.

1. Blagoslivljaj, dušo moja, Go - spo - di - na i ne zaboravi dobročinstava nje - go - vih!
 2. Kako je istok daleko od za - pa - da, tako udaljuje od nas bezakonja na - ša.
 3. Blagoslivljajte Gospodina, svi anđeli nje - go - vi, vi jaki u sili što izvršujete naredbe nje - go - ve.

The musical score is in G minor and 4/4 time. It features a vocal melody with a triplet of eighth notes in the first measure. The piano accompaniment consists of a series of chords in the first and second measures, followed by a half note in the third measure.

Blago narodu

Otpjevni psalam za svetkovinu Presvetoga Trojstva – B

Stipica Grgat

Blago na - ro - du ko - ji o - da - bra Go - spo - din se - bi za ba - št - i - nu!

Ps 33

1. Prava je riječ Go - spo - dnja i vjernost su sva dje - la nje - go - va.
 2. Gospodnjom su riječju ne - be - sa saz - da - na i dahom usta njegovih sva voj - ska nji - ho - va.
 3. Evo, oko je Gospodnje nad onima koji ga se bo - je, koji se uzdaju u mi - lost nje - go - vu:
 4. Naša se duša Gospodi - nu na - da, on je pomoć i za - št - i - ta na - ša.

1. On ljubi pravdu i pra - vo: puna je zemlja do - bro - te Go - spo - dnje.
 2. On reče i sve po - sta - de, naredi i sve se stvo - ri.
 3. da im od smrti ži - vot spa - si, da ih hrani u da - ni - ma gla - di.
 4. Neka dobrota tvoja, Gospodine, bu - de nad na - ma, kao što se u te - be uz - da - mo!

Liturgijsko ruho i redovničko odijelo

Poštovano Uredništvo, postoje li liturgijske odredbe o usklađivanju redovničkoga (ili svećeničkoga odijela) s liturgijskim? Je li prikladno za slavlje euharistije odjenuti liturgijsko odijelo (misnicu) na način da ostane vidljiv prepoznatljivi dio redovničkoga odijela (kukuljica, kapuca)?

fra Josip

Liturgija je slavlje Crkve, zajednice vjernika u kojoj pojedini udovi imaju različite liturgijske službe i zadaće. Raznolikost službi u euharistijskome slavlju na izvanjski se način očituje raznovršnošću liturgijskoga ruha. Ono stoga mora biti znakom one liturgijske službe koja je svakomu služitelju vlastita te ujedno doprinositi uresu samoga bogoštovnoga čina (OURM 335). Eklezijalni ustroj liturgijskoga slavlja i potreba za prepoznatljivošću različitih liturgijskih službi u slavlju ne mogu biti opravdanje za isticanje one raznolikosti koja je nekoga drugog, a ne liturgijskog reda. Liturgijsko ruho, dakle, ne bi smjelo razlikovati nikakve druge službe (ili redove u Crkvi) osim onih liturgijskih. U slavlju euharistije predsjedatelj je (uz biskupa) uvijek prezbitar, neovisno kojem svećenstvu u Crkvi pripadao (redovničkom ili dijecezanskom), te stoga i liturgijsko ruho ima zadaću pokazivati vlastitost svećeničke liturgijske službe, a ne biti prigodom za isticanje nekoga drugog, neliturgijskog identiteta. Budući da se sve liturgijske odredbe jednako tiču dijecezanskoga kao i redovničkoga svećenstva, to jednako vrijedi i za liturgijsko ruho.

U slavlju euharistije, liturgijsko ruho koje je zajedničko svim zaređenim služiteljima jest *alba* koja se privezuje pojasom, osim ako je tako sašivena da i bez pojasa prijanja uz tijelo. Opća uredba Rimskoga misala (br. 336) određuje: »Prije nego se obuče alba, ako ona oko vrata ne pokriva obično odijelo (*habitum communem*), neka se stavi amikt (naplećak).« Iz ove odredbe lako je izvesti zaključak da je prije odijevanja albe potrebno staviti amikt svaki put kad alba ne može pokriti neliturgijsko odijelo – građansko, svećeničko ili redovničko. Jednako je potrebno napomenuti da redovničko odijelo – pa i kad je iste boje kao i alba – ne može nipošto zamijeniti albu, koja je osnovno ruho svih liturgijskih služitelja u slavlju euharistije.

Razlog takvoj odredbi jest teološka ideja subordinacije liturgijskoga služitelja (*minister*)

otajstvu (*mysterium*) koje se slavi, pa se stoga zahtijeva potpuna 'pokrivenost' služitelja (svećenika) ruhom koje je vlastito toj liturgijskoj službi. Ta obredna estetika zahtjevnija je i značenjem bogatija od same estetike odijevanja. Nije bez značenja činjenica da ruho za slavlje euharistije nosi naslov *kazula* (lat. *casula*), što doslovce znači 'kućica', čime se aludira na svećenikov potpuni ulazak u »dom« slavljenoga Otajstva.

U drugim liturgijskim slavljinama i za vršenje drugih liturgijskih službi za koje se predviđa mogućnost *korskoga ruha* (kota ili roketa odjevena na svećenički talar ili na redovničko odijelo) sasvim je razumljivo da će biti vidljivo služiteljevo obično odijelo (talar ili redovnički habit), ali ono ni tada ne ističe njegovu vlastitost nego zajedništvo svih u istoj molitvi Crkve.

Povijesne okolnosti i neprilike katkad su bile razlogom posebnih povlastica. Tako je za putujuće redovnike propovjednike vrijedila povlastica da kukuljica ili oplećak (škapular), kao dio redovničkoga odijela, mogu u nekim liturgijskim činima (npr. u slavlju sakramenta pomirenja) zamijeniti štolu, ali je ta povlastica izgubila smisao kad su prestale posebne okolnosti zbog kojih je udijeljena. Ako je povlastica udijeljena pojedinim zajednicama zbog njihova putujućega načina života (bez stalnoga mjesta i crkve), onda je ona prestala biti povlasticom kad su te zajednice prihvatile »stabilitas« života (u nekoj zajednici i u vlastitoj crkvi). Čuvanje nekih »neredovitih« oblika slavlja u redovitim prilikama života Crkve izravno je kršenje liturgijskih odredbi, a nerijetko i znak individualizma kojemu ne bi trebalo biti mjesto u slavlju euharistije koja je »sakrament jedinstva«. Katkad iza takvih pojava stoji liturgijski indiferentizam prema liturgijskoj estetici ili pak nedostatak potrebnoga poštovanja prema slavljenomu Otajstvu (Ivan Pavao II., *Dominicae cenae*, 12). Za sve vrijedi istina da uvijek ostaje prostora za nova nastojanja i za istinsku služiteljsku podložnost Otajstvu. ■

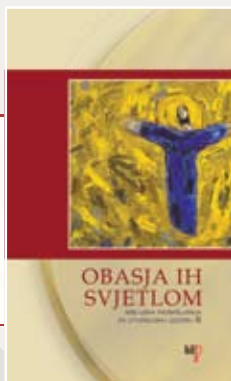


Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji



Povede ih na goru

Zbirka homilija
za liturgijsku godinu A
Autori: suradnici Živoga vrela
304 str. ♦ **75 kn**



Obasja ih svjetlom

Zbirka homilija
za liturgijsku godinu B
Autori: suradnici Živoga vrela
320 str. ♦ **75 kn**



Osluškujući riječ

Zbirka homilija
za liturgijsku godinu B
252 str. ♦ **65 kn**

Naša izdanja potražite:

Hrvatski institut za liturgijski pastoral
Kaptol 26, 10000 Zagreb
tel.: 01 3097 117; faks: 01 3097 118
e-mail: hilp@zg.t-com.hr

NOVO!

A. Crnčević – I. Šaško
Na vrelu liturgije
Teološka polazišta za novost
slavljenja i življenja vjere
680 str. ♦ **195 kn**



List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 13,00 kn. Inozemstvo: 3 EUR; 5 CHF; 6 USD; 6 CAD; 7 AUD
Godišnja pretplata: 169,00 kn. Inozemstvo: 39 EUR; 65 CHF; 78 USD; 78 CAD; 97.50 AUD – BiH, SRB, MNE: 30 EUR
Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – 2340009-1110174994
model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – 703000-012769
SWIFT: PBZGHR2X – IBAN: HR88 2340 0091 1101 7499 4

